Jaarverslag 2020

brabantse milieufederatie

Foto voorpagina: 4.000 perenbomen liggen klaar om uitgedeeld te worden.

Jaarverslag 2020

Brabantse Milieufederatie

BRABANTSEMILIEUFEDERATIE.NL

“De BMF heeft als doel het bevorderen van een duurzame ontwikkeling tussen de mens en zijn omgeving, met daarbij een speciale zorg voor de natuur, het landschap en het milieu in de provincie Noord-Brabant.”

Facts & Figures 2020

106 organisaties
aangesloten bij de BMF

1.087 bezoekers
aan 42 georganiseerde activiteiten

54.729 personen
online bereikt en 328 keer in de media

355 adviezen
gegeven aan inwoners en lokale en regionale organisaties

In 40 multi-stakeholder-netwerken
geparticipeerd, 6 netwerken opgezet

14 nieuwe initiatieven
helpen opstarten, 26 bestaande initiatieven ondersteund

9 bedrijfsadviezen gegeven
over duurzame bedrijfsvoering

81 zienswijzen
en/of beroepen ingediend

Bij 72 beleidsontwikkelingstrajecten
input geleverd

Inhoud |

Vrijwilligers van IVN Veldhoven Eindhoven Vessem planten ruim 325 jonge bomen. Foto:BMF, Erik van der Burgt

Inhoud

BESTUURSVERSLAG

1	Voorwoord	09
2	Over ons	11
	Onze missie	12
3	Activiteiten	15
	Reguliere activiteiten	16
	Projecten	17
	Uitvoering van provinciale ambities	18
4	Organisatie & Bedrijfsvoering	21
	Organisatie	22
	Bedrijfsvoering	23
5	Planning & Control	29
	Risicomanagement	30
	Toekomst	31
	Begroting 2021	32

FINANCIEEL VERSLAG

6	Financieel jaarverslag 2020	39
	Balans	40
	Staat van baten en lasten over 2020	41
	Financiële reserves	42
7	Jaarrekening 2020	45
8	Overige gegevens	61
	Controleverklaring van de accountant	62

BIJLAGEN

	Bijlage 1 | Toelichting urenadministratie	68
	Bijlage 2 | Ontvangen projectsubsidies Stichting De Natuur en Milieufederaties 2020	72

1 | Voorwoord

Foto door Anne van Duijnhoven voor de campagne 'Geef #verdroging een gezicht'

Voorwoord

Voor u ligt het jaarverslag 2020. In het voorwoord van het vorige jaarverslag openden we met de zin dat 2019 in veel opzichten een bijzonder jaar was voor de BMF. Op dat moment konden we nog niet vermoeden hoeveel impact corona op de wereld en op het werk van de BMF zou hebben. Ook konden we nog niet vermoeden dat we eind 2020 afscheid zouden moeten nemen van collega Frans Swinkels. Hij was op dat moment 21 jaar in dienst bij de BMF. Met zijn overlijden is een groot natuurbeschermer heengegaan, een groot gemis voor de BMF en voor de natuur in Brabant en daarbuiten.

De coronapandemie heeft uiteraard impact gehad op het werk van de BMF. Daarnaast vond er in het voorjaar van 2020 een wisseling plaats van het provinciaal bestuur: D66 en GroenLinks maakten plaats voor Forum voor Democratie en Lokaal Brabant. Beide ontwikkelingen hebben effect gehad op de mate waarin de BMF de activiteiten uit het jaarplan heeft kunnen uitvoeren. Hierdoor is ons financieel resultaat over 2020 ook beïnvloed. U leest er meer over in het financieel jaarverslag.

Het jaar 2020 kenmerkte zich door veel uitdagingen voor de natuur en het milieu in onze provincie, onder andere op het vlak van verdroging, stikstof, locatiebeleid mestverwerking, biodiversiteit en de energietransitie. We proberen ons in die dossiers niet alleen te verzetten tegen ongewenste ontwikkelingen, maar juist ook te laten zien hoe het wèl kan. Zo hoopt de BMF een constructieve gesprekspartner te blijven voor beleidsmakers en onze achterban te blijven inspireren om te werken aan versterking van de natuur en het milieu in Brabant.

Er was en is opnieuw veel aandacht voor onderwerpen als klimaatopwarming en natuurinclusieve kringlooplandbouw. We zien de populariteit van voedselbossen verder toenemen, net als de aandacht voor circulair geproduceerde spullen. De BMF blijft zichtbaar op al deze thema's, samen met haar aangesloten organisaties en duurzame koplopers. Ook reikt de BMF in 2021 weer de Casimir Milieuprijs uit, aan Johan Koekkoek uit Almkerk.

De BMF blijft zich daarnaast inzetten voor het bereiken van een duurzame en juridisch houdbare oplossing voor de stikstofproblematiek in Brabant, waarbij alle sectoren hun verantwoordelijkheid nemen en waarbij de focus naast natuurherstel en stikstofdaling ook op gezondheid ligt.

Terug naar de actualiteit van vandaag. Nu het stof van de Tweede Kamerverkiezingen is neergedaald en het formatieproces is gestart, probeert het demissionaire kabinet ondertussen een volgende coronagolf af te wenden. In het vorige jaarverslag schreven wij dat het coronavirus ons niet alleen doet beseffen hoe kwetsbaar we als mensen zijn, maar ook hoe afhankelijk we zijn van een wereldwijde economie die gericht is op open grenzen en voortdurende groei. Het besef groeit dat het zo niet langer kan. Maar wat kunnen we leren van deze pandemie? En wat willen we ervan leren? Die vraag horen wij nauwelijks om ons heen. Wij blijven als BMF aandacht vragen voor dit mondiale vraagstuk, met duidelijke gevolgen ervan in onze provincie.

Op basis van onze jarenlange kennis, ervaring en vaardigheden blijven we ons inzetten voor een mooi en duurzaam Brabant. Door te laten zien hoe het wèl kan, geven we het goede voorbeeld. En hopen we anderen te inspireren. Dat doen we samen met onze aangesloten organisaties, maatschappelijke partners, overheden en het Netwerk Goed Boeren. Doet u mee?

Voor een mooi en duurzaam Brabant!

Gertjan Endedijk
voorzitter

Femke Dingemans
dircecteur

2 | Over ons

Over ons

De BMF staat voor een schoon milieu, een vitale en rijke natuur, een gevarieerd landschap en een duurzame economie. Nu en straks.

De Stichting Brabantse Milieufederatie (BMF) werkt aan een duurzame toekomst van Brabant. Dat doet de BMF sinds haar oprichting in 1972 onafhankelijk van enige politieke, levensbeschouwelijke of maatschappelijke overtuiging. De BMF overkoepelt ruim 100 aangesloten (vrijwilligers)organisaties op het gebied van natuur, milieu en landschap in Brabant en maakt deel uit van de landelijke Natuur en Milieufederaties.

2.1 Onze missie

De BMF streeft naar een Brabant waarin we opereren binnen de draagkracht van het ecosysteem. We blijven binnen de grenzen van de herstelcapaciteit en we herstellen waar mogelijk schade uit het verleden.

Om een duurzame toekomst te creëren moeten we kringlopen sluiten en hernieuwbaar produceren. Daarnaast moeten we een halt toeroepen aan praktijken die het ecosysteem beschadigen. Dat doen we zoveel mogelijk samen: met de lokale organisaties die zich hebben aangesloten bij de BMF, samen met individuele Brabanders die de BMF ondersteunen en samen met overheden en ondernemers die net als wij echt willen bouwen aan een duurzaam Brabant.

De BMF zet zich in voor een Brabantse samenleving die:

- Natuur en landschap beschermt en de biodiversiteit herstelt;
- Kringlopen sluit en waarin landbouw natuurinclusief is;
- Kan rekenen op voldoende en schoon water;
- Haar ecologische voetafdruk verkleint door de economie circulair te maken;
- Volledig draait op schone, hernieuwbare energie, de natuur en het landschap beschermt en de biodiversiteit herstelt.

Op deze inhoudelijke doelen is onze inzet:

- **Bescherming** en verbetering van natuur, landschap, leefomgeving en biodiversiteit in Brabant. Dat doen we samen met onze achterban, koploperbedrijven en bewoners. Door positieve ontwikkelingen te steunen en negatieve ontwikkelingen tegen te houden;
- **Ontwikkelen en ondersteunen** van initiatieven die Brabant duurzamer maken, samen met de samenleving, het bedrijfsleven en andere maatschappelijke organisaties;
- **Deelnemen** in beleidstrajecten met als doel Brabant te verduurzamen;
- Brabanders **informeren** over en activeren op thema's rondom natuur, landschap, milieu en duurzame economie.

Kortom, we verzetten ons tegen ongewenste ontwikkelingen en laten zien hoe het wel kan. We stimuleren initiatieven vanuit de Brabantse samenleving, ondersteunen deze en verbinden partijen die samen grote stappen kunnen zetten. Met de steun van bewoners en koploperbedrijven kan een krachtig signaal worden gegeven aan overheden en bedrijven dat mensen verandering willen en die ook dragen. En we nemen zelf initiatieven om duurzaamheid te versnellen.

Bij de uitvoering staan het creëren van een breed maatschappelijk bewustzijn, het ontwikkelen van vernieuwende concepten en het aangaan van allianties voorop.

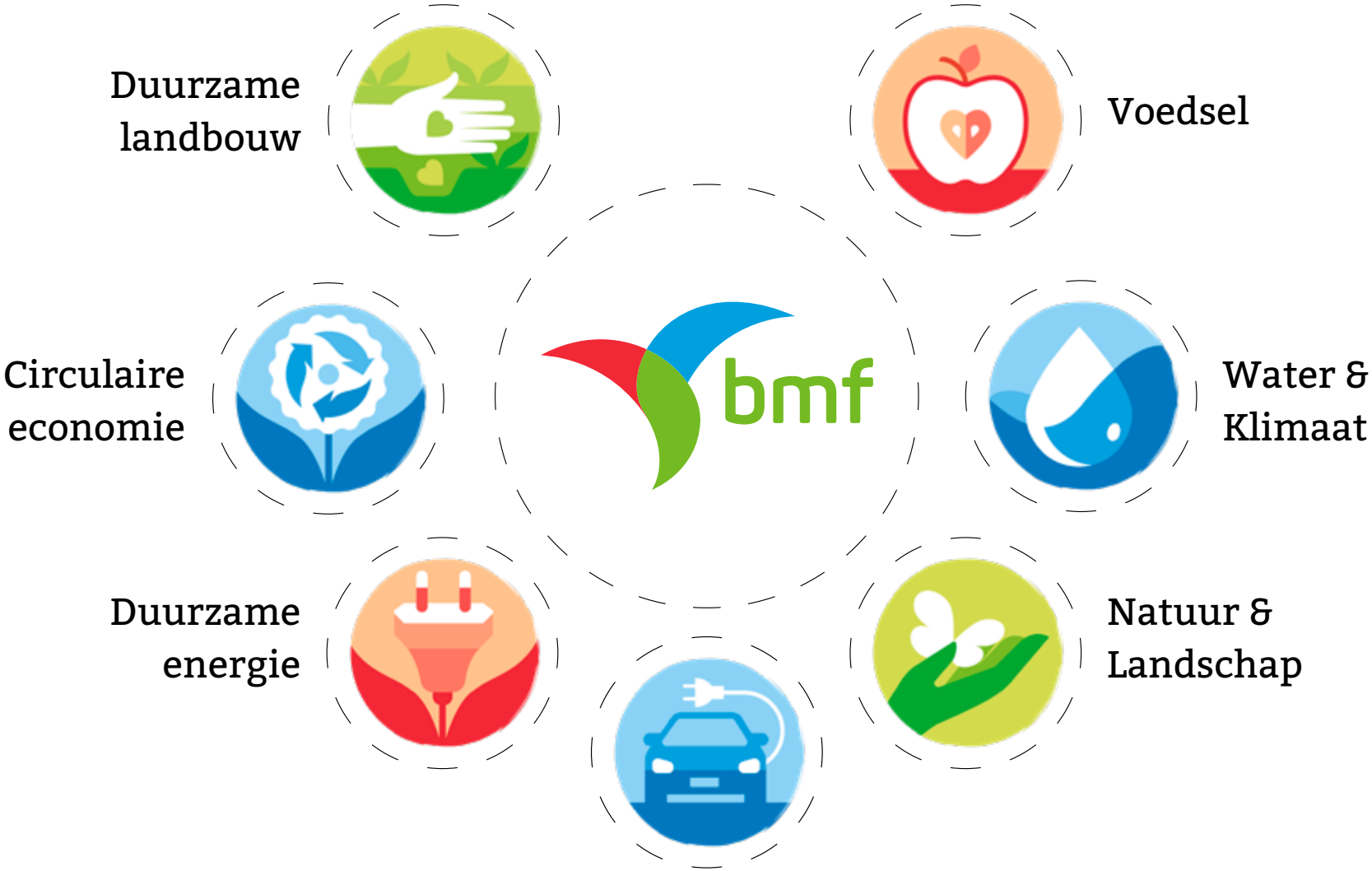
Duurzame landbouw
Voedsel
Circulaire economie
bmf
Water & Klimaat
Duurzame energie
Natuur & Landschap
Mobiliteit & Infrastructuur

3 | Activiteiten

Foto: BMF, Erik van der Burgt

Activiteiten

Ons doel is om meer impact te genereren door in Brabant te werken aan concrete resultaten op onze inhoudelijke doelen. Zo werken we aan een mooi en duurzaam Brabant.

In dit hoofdstuk beschrijven we kort onze resultaten in de diverse projecten en van structurele werkzaamheden. Ons werk is ingedeeld in twee categorieën. Dit zijn:

A. Reguliere activiteiten
B. Projecten

In dit jaarverslag willen we u een goede indruk geven van onze inzet gedurende het jaar en de impact die we daarmee bereiken. De financiële inzet is weergegeven in bijlage 1 ⇲, daar treft u een verantwoording aan van de gerealiseerde uren per financier. Voor een overzicht van ons werk per thema verwijzen we u naar ons publieksgerichte jaarbericht 2021 ⇱.

3.1 Reguliere activiteiten

De BMF heeft in 2020 verschillende reguliere activiteiten verricht; dat hebben we gedaan binnen de werkvelden Duurzame landbouw, Voedsel, Natuur & Landschap, Water & Klimaat, Duurzame energie, Circulaire economie en Mobiliteit & Infrastructuur. Daarnaast zijn er meer algemene werkzaamheden. Daaronder vallen onder andere communicatie activiteiten en de (juridische) ondersteuning van bij ons aangesloten organisaties.

- De BMF heeft dit jaar **14 (2019: 7) nieuwe initiatieven** helpen opstarten, zoals een energiecoöperatie, een voedselbos en een bewonersinitiatief, en **26 (2019: 13) bestaande initiatieven** ondersteund naar verdere professionalisering.
- We participeerden in **40 (2019: 37) multi-stakeholder-netwerken**. Bij 6 (2019: 7) daarvan was de BMF aanjager of initiatiefnemer, bijvoorbeeld bij het Koepelplan Voedselbossen en de projectgroep Brabants Bodem. In deze netwerken namen zo'n 304 (2019: 684) vertegenwoordigers van organisaties deel.

Een multi-stakeholder-netwerk is een leernetwerk of een samenwerkingsverband. Het betreft zowel formele als informele netwerken, die structureel zijn, niet eenmalig. Hierbij nemen minimaal 3 onderscheidende partijen deel, zoals een federatie, overheid, bedrijven, lokale of regionale organisaties of collega-organisaties.

- In 2020 organiseerde de BMF **42 (2019: 38) (online) kennisbijeenkomsten**, cursussen, lezingen en excursies, zoals de bescherming van zandpaden en achterbanbijeenkomsten in het kader van de RES. We zorgden er daarnaast voor dat **383 (2019: 51) agrarische ondernemers** tijdens 3 (2019: 5) (online) bedrijfsbezoeken kennis over concrete natuurinclusieve maatregelen konden opdoen en uitwisselen. In totaal waren er **1.087 (2019: 984) deelnemers** aan deze evenementen en bijeenkomsten.

Wat is het effect van deze excursies en bijeenkomsten?
De kennis van deelnemers is vergroot, handelingsperspectief geboden, netwerk versterkt, projectvoorstel in voorbereiding met een organisatie waar we eerder nog niet mee samenwerkten, versterking netwerk tussen progressieve boeren, toename draagvlak voor natuurinclusieve landbouw, inspiratie voor aangesloten organisaties, kennis vergroot over voedselbossen, cursisten kunnen zelf aan de slag met

voedselbossen, inspiratie en toename kennis over biodiversiteit, toename draagvlak voor energietransitie, toename kennis over juridische mogelijkheden voor bewonersgroepen en/of natuur- en milieuorganisaties, beter begrip voor de effecten van grootschalige energieopwekking op natuur en landschap, meer kennis over de Regionale Energie Strategieën en bieden van handelingsperspectief (wat kun je zelf doen), meer verbinding tussen groene organisaties en energieorganisaties.

- De BMF heeft dit jaar **209 (2019: 260) adviezen gegeven aan lokale en regionale organisaties**, inclusief terreinbeherende organisaties. Daarnaast gaven we **146 (2019: 182) adviezen aan inwoners**. Zo hebben we een juridisch informatiepunt opgezet voor lokale natuur- en milieuorganisaties. Aan 9 (2019: 19) bedrijven brachten we advies uit over of gaven we ondersteuning bij verduurzaming van de bedrijfsvoering.

- We leverden input bij **72 (2019: 37) beleidsontwikkelingstrajecten** in het afgelopen jaar. Bij 15 (2019: 14) van deze trajecten werd een substantieel deel van ons advies overgenomen in het uiteindelijke beleid. Zo is voor het eerst in Nederland onderzocht hoeveel grondwater de natuur nodig heeft. Dit onderzoek is uitgevoerd door Deltares in opdracht van Brabants Landschap, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en de Brabantse Milieufederatie.

- In 2020 heeft de BMF **81 (2019: 45) zienswijzen** en/of beroepen ingebracht bij beleidsontwikkeltrajecten en besluiten, waaronder het beroep bij de Raad van State tegen een geplande megastal bij de Kampina en tegen waterwinning door frisdrankfabrikant Refresco. In veel gevallen samen met een of meer aangesloten organisaties.

- De BMF **vertegenwoordigde 106 (2019: 104) aangesloten organisaties** in 2020 bij beleidsoverleggen. Bijvoorbeeld in het kader van het grondwaterbeleid, natuurontwikkelingsbeleid en de Brabantse ontwikkelaanpak stikstof. Bij de RES vertegenwoordigen we, naast de aangesloten organisaties, indirect zo'n 60 (2019: 60) lokale energiecoöperaties.

3.2 Projecten

In 2020 kwamen verschillende projecten tot een afronding, andere projecten zullen in 2021 worden voortgezet.

Afgeronde projecten	Opdrachtgever
Grondwaterbehoefte Brabantse natuur	TBO's en Provincie Noord-Brabant
Voedselbossen cursussen	FoodUp Brabant
Follow up Voedselbossen 2020 (ontwikkeling masterclass)	FoodUp Brabant
Beleidsmatige betrokkenheid verduurzaming Moerdijk	Havenbedrijf Moerdijk
Natte Natuurparels	ZLTO
Stand Up! Jongerenproject	RESen HvB, NOB en MRE
Coördinator Natuurinclusieve Landbouw	Natuur en Milieufederaties

De volgende projecten zijn doorlopend of eerder gestart en lopen in ieder geval door in 2021:

Lopende projecten	Opdrachtgever
Brabants Bodem	Ministerie van LNV
Netwerk Goed Boeren	Ministerie van LNV
Brabants Bodem - Zon op dak	Provincie Noord-Brabant
Koepelplan voedselbossen	De Hoge Zandgronden
Mén Brabant, ons waoter	Brabant Water
Nacht van de Nacht	Natuur en Milieufederaties
GoodFoodClub	Natuur en Milieufederaties
Plan Boom	Natuur en Milieufederaties
Energietuinen	Natuur en Milieufederaties
Participatiecoalitie	Natuur en Milieufederaties
Portefeuillehouder mest & stikstof	Natuur en Milieufederaties
Klimaatambassadeurs	Natuur en Milieufederaties
Circulaire economie	Natuur en Milieufederaties
Ondersteuning energie-initiatieven	Natuur en Milieufederaties
Penningmeester Dagelijks Bestuur NMF's	Natuur en Milieufederaties

3.3 Uitvoering van provinciale ambities

Duurzame landbouw

Met deze activiteiten sloten we aan bij de ambities uit het Bestuursakkoord om te komen tot gesloten kringlopen en het minimaliseren van ongewenste effecten van de landbouw op de omgeving. Evenals het stimuleren en faciliteren van een landbouw die bijdraagt aan een gezonde bodem, biodiversiteit, het vastleggen van CO_2 en het verbeteren van dierenwelzijn en landschap. Ook sloten we aan bij het uitvoeringsprogramma 'Natuurinclusieve Landbouw', waarmee de provincie "een impuls wil geven aan natuurinclusieve landbouw", door potentiële omschakelaars te ondersteunen.

Voedsel

Met deze activiteiten sloten we aan bij het 'Uitvoeringsprogramma Brabantse Agrofood', waarmee de provincie in 2020 tot een van de meest duurzame en slimme agrofoodregio's van Europa wil behoren. "Met een vitale, maatschappelijk gewaardeerde en bedrijfseconomisch gezonde sector die opereert in evenwicht met de omgeving, met maximale aandacht voor gezondheid, dierenwelzijn en milieu."

Natuur & Landschap

Met deze activiteiten sloten we aan bij de ambitie in het Bestuursakkoord om een robuust en samenhangend Natuurnetwerk in 2027 te realiseren, de kwaliteit van het Brabantse landschap te versterken en biodiversiteit te herstellen. Ook sloten de activiteiten aan bij de uitvoeringsagenda voor natuur, de opgave voor een klimaatbestendige ontwikkeling van Noord-Brabant, de opgave om natuurgebieden te vergroten (Natuurnetwerk Brabant), te verbinden en de milieuomstandigheden te verbeteren (Provinciaal Milieu- en Waterplan) en ook buiten de natuurgebieden de bescherming en vooral de ontwikkeling van natuurwaarden meer dan voorheen te koppelen aan de ontwikkeling van (nieuwe) functies, zoals is verwoord in de Interim Omgevingsverordening.

Water & Klimaat

Met deze activiteiten sloten we aan bij de provinciale doelstellingen die zijn geformuleerd in het 'Provinciaal Milieu- en Waterplan 2016-2021 Brabant'. Het gaat dan om voldoende en schoon water voor mens, plant en dier, een schone en gezonde leefomgeving, bescherming van Brabant tegen de gevolgen van overstromingen, droogte en externe risico's door een klimaatrobuuste inrichting van Brabant en de verduurzaming van de waterketen. Vanuit het Brabants Bestuursakkoord is hier nog de ambitie aan toegevoegd om de uitvoering te versnellen en te versterken met het oog op klimaatadaptatie.

Duurzame energie

Op dit thema streeft de provincie Noord-Brabant naar een energieneutrale samenleving in 2050. Om dat voor elkaar te krijgen, zet zij fors in op het gebruik van duurzame energie, jaagt ze baanbrekende innovaties aan in de energiewereld en betrekt ze zo veel mogelijk Brabanders bij de energietransitie. Binnen het 'Uitvoeringsprogramma Energie' focust de provincie zich op twee doelen. Het eerste doel is het bereiken van 14% duurzame energieopwekking in 2020. Het tweede doel is een energieneutrale samenleving in 2050.

Circulaire economie

Het nieuwe provinciebestuur heeft in het Bestuursakkoord de ambitie uitgesproken om een circulaire samenleving te bevorderen en hierin internationaal toonaangevend te willen zijn, vanwege de (toenemende) schaarste aan grondstoffen en om bij te dragen aan energiebesparing. Hierbij wordt vooral geconcentreerd op de sectoren 'bouw en infrastructuur', 'biomassa en voedsel', de 'maakindustrie', en ook 'kunststoffen' en 'consumentengoederen'. De activiteiten van de BMF sloten aan bij deze ambities.

Mobiliteit & Infrastructuur

Het nieuwe provinciebestuur streeft naar "het meest slimme en duurzame mobiliteitssysteem van Nederland en misschien wel Europa" en beoogt een integrale aanpak waarin ook omgevingskwaliteit, energieopwekking, waterberging en natuurontwikkeling worden meegenomen. Met onze activiteiten wilden we een sparringpartner zijn bij mobiliteits- en infrastructurele vraagstukken, zowel voor de achterban als voor betrokken overheden, zoals gemeenten, provincie en ministeries. Dat deden we in nauwe samenwerking met aangesloten groepen in de nabijheid van geplande infrastructurele projecten.

Algemene activiteiten

De algemene activiteiten van de BMF waren er op gericht om onder Brabanders meer draagvlak en begrip te krijgen voor het belang van de transitie naar een duurzame samenleving. Om dit doel te bereiken ondernam de BMF diverse activiteiten. Met onze communicatieactiviteiten wilden we zichtbaar zijn voor onze achterban, voor beleidsmakers en uiteindelijk voor alle Brabanders. Met de juridische en politieke activiteiten benadrukten we het belang van onze doelen en werkten we aan het realiseren daarvan.

Communicatie

Communicatie richt zich op het zichtbaar maken van de

Brabantse Milieufederatie enerzijds en het versterken van haar positie anderzijds. Het gaat daarbij zowel om interne communicatie (naar de aangesloten organisaties) als externe communicatie (naar een breder publiek, de politiek en andere stakeholders). Communicatie levert daarmee een belangrijke bijdrage aan het primaire proces van de BMF: het organiseren van een sterke achterban en het effectief behartigen van de natuur- en milieubelangen in Brabant.

In 2020 lanceerde de BMF een nieuwe website, specifiek voor de activiteiten van het Netwerk Goed Boeren. De online community van de BMF groeide, onder meer door de actieve inzet van Instagram naast andere social media kanalen. Zo kozen ruim 3.800 (2019: bijna 3.800) supporters ervoor om onze e-mailnieuwsbrief te ontvangen. E-mail blijft ons belangrijkste communicatiemiddel. Op social media is de BMF ook actief en zichtbaar aanwezig. Het aantal volgers en vrienden op Facebook blijft groeien, daarnaast is Twitter een belangrijk platform voor de BMF. In totaal bereikte de BMF in 2020 zo'n 4.200 (2019: 3.300) volgers op social media. Naast onze eigen kanalen is de BMF ook zichtbaar via externe mediakanalen. Zo waren we ruim 325 (2019: 270) keer zichtbaar in lokale en regionale media. We hebben daarnaast (door corona versneld) digitale webinars als communicatiemiddel ingezet. Gezien het aantal deelnemers was dat een succes. Daarnaast is het gelukt om een aantal fysieke bijeenkomsten coronaproof te organiseren.

Al 25 jaar steun van de Postcode Loterij

De samenwerking met de Natuur en Milieufederaties en de Nationale Postcode Loterij wordt ook de komende vijf jaar verlengd. Sinds 1996 ontvangen de Natuur en Milieufederaties een bijdrage om te werken aan een mooi en duurzaam Nederland. In 2020 is de samenwerking geëvalueerd en is besloten om deze voort te zetten.

Annie van der Pas, netwerkdirecteur van de Natuur en Milieufederaties, is verheugd over de voortgezette samenwerking: "Dankzij de bijdrage van de Nationale Postcode Loterij is het voor de Natuur en Milieufederaties mogelijk om in héél het land een impact te creëren en zo te werken aan een mooier en duurzamer Nederland. De bijdrage van de Loterij is voor ons al jarenlang een fundament voor de realisatie van vele mooie projecten. Het is fantastisch dat we op deze manier in heel Nederland het verschil kunnen maken."

De Nationale Postcode Loterij is in 1989 opgericht om goede doelen te steunen. Dankzij de deelnemers van de Postcode Loterij is er sinds de oprichting van de Loterij ruim 6,2 miljard euro aan mens en natuur gegeven. Wij ontvangen dit jaar opnieuw een vaste bijdrage van 2,25 miljoen euro van de Postcode Loterij: een aanzienlijk bedrag waar wij ontzettend blij mee zijn.

4 | Organisatie & Bedrijfsvoering

Organisatie & Bedrijfsvoering

4.1 Organisatie

Doel

De doelstelling van de Stichting Brabantse Milieufederatie, zoals vastgelegd in de statuten, omvat het bevorderen van een duurzame ontwikkeling tussen de mens en zijn omgeving, met daarbij een speciale zorg voor de natuur, het landschap en het milieu in de provincie Noord-Brabant. De Stichting streeft dit doel na, onafhankelijk van enige politieke, levensbeschouwelijke of maatschappelijke overtuiging.

Stichtingsvermogen

Het vermogen van de Stichting wordt gevormd door:

- het stichtingskapitaal;
- het Casimir fonds;
- subsidies, donaties, schenkingen, erfstellingen en legaten;
- contributies;
- alle andere verkrijgingen en baten.

De Brabantse Milieufederatie zet zich in voor maatschappelijke doelen en heeft geen winstoogmerk.

Verantwoording

Het bestuur van de Brabantse Milieufederatie past voor de verantwoording de richtlijnen Goede doelenorganisaties RJ 650 toe.

Financieel beheer en controle

De financiële administratie werd in 2020 gedeeltelijk in eigen beheer uitgevoerd en gedeeltelijk door Dijksterhuis Accountants- en Adviesbureau en Gosens Accountancy en Administraties. De salarisadministratie was in 2020 uitbesteed aan Dijksterhuis Accountants- en Adviesbureau. Gosens Accountancy en Administraties verzorgde de financiële tussenrapportages en het opstellen van de conceptjaarrekening.

De accountantscontrole is uitgevoerd door WITh accountants B.V. uit Alphen aan den Rijn. De controleverklaring is in de jaarrekening opgenomen.

CBF-keurmerk en ANBI-erkenning

De BMF heeft sinds 1-1-2005 het CBF-keurmerk voor goede doelen en vanaf 1-1-2016 de Erkenning. In 2016 is een periodieke (driejaarlijkse) toets gestart en is op verzoek de BMF beoordeeld als Fondsenwervende instelling. De BMF is daarnaast door de belastingdienst aangewezen als een Algemeen Nut Beogende Instelling, ANBI. Dat houdt in dat een gift aan ons aftrekbaar is van het belastbaar inkomen. Maar het mes snijdt aan twee kanten: wij hoeven over een gift ook geen belasting te betalen. Daardoor komen giften aan ons geheel ten goede aan ons werk.

Daarnaast heeft de BMF sinds 1-7-2020 een integriteitsbeleid, ter vervanging van de BMF-code. Het integriteitsbeleid van de BMF bestaat uit vier onderdelen:

1. Integriteitsbeleid
2. Gedragscode integriteit
3. Gedragscode professioneel gedrag
4. Gedragscode databeveiliging

Samen met andere natuur- en milieufederaties is de BMF aangesloten bij een extern vertrouwenspersoon van Merlijn groep.

4.2 Bedrijfsvoering

Bestuursstructuur

De organisatie van de BMF bestaat vanaf 30 september 2019 uit een Algemeen Bestuur, Dagelijks Bestuur en het professionele bureau. Er is sprake van een bestuur op afstand. Dit betekent in de praktijk dat de directie een actieve rol vervult om de leden van het bestuur periodiek te informeren over relevante ontwikkelingen. Daarbij geldt dat het Dagelijks Bestuur meer en frequenter informatie ontvangt dan het Algemeen Bestuur, gezien hun verantwoordelijkheid om toezicht te houden op het beleid van de directie.

De leden van het Dagelijks Bestuur zijn ook een sparringpartner voor de directie van de BMF, zowel op inhoudelijke dossiers als op vraagstukken die betrekking hebben op de bedrijfsvoering of de financiën van de BMF. Daarnaast is het Dagelijks Bestuur formeel werkgever van de directeur.

Dagelijks Bestuur/Algemeen bestuur

In de statuten is bepaald dat de BMF de volgende organen kent:

- een Dagelijks Bestuur;
- een Algemeen Bestuur;
- een directie.

Daarnaast kent de stichting Aangesloten Organisaties.

Dagelijks Bestuur (DB)

De BMF wordt bestuurd door het Dagelijks Bestuur. Dat bestaat uit ten minste 5 en ten hoogste 7 leden die door het Algemeen Bestuur worden benoemd. Vastgesteld is dat de meerderheid van de leden van het DB dient te bestaan uit personen die afkomstig zijn uit de Aangesloten Organisaties of daardoor worden aangedragen. DB-leden hebben een zittingstermijn van 3 jaren en zijn in beginsel éénmaal herkiesbaar. Het DB is belast met het besturen van de BMF en het toezicht houden op het beleid van de directie.

Algemeen Bestuur (AB)

Het Algemeen Bestuur houdt toezicht op het DB en op de algemene gang van zaken binnen de BMF. Daarnaast dient het zich in te spannen om het maatschappelijk draagvlak voor de BMF te vergroten en haar doelstellingen uit te dragen. Het AB bestaat uit ten minste 12 en ten hoogste 20 leden. De leden van het DB zijn ook lid van het AB.

Belangrijk is dat de leden van het AB worden benoemd door de Aangesloten Organisaties. Ten minste driekwart van de leden van het AB dient te bestaan uit personen die afkomstig zijn uit de Aangesloten Organisaties of daardoor worden aangedragen. De zittingstermijn is 3 jaar, en aftredende leden zijn herkiesbaar.

Het AB moet de hoofdlijnen van het beleid goedkeuren, inclusief een meerjarig beleidsplan. Daarnaast keurt het AB het jaarplan (vast te stellen door het DB) goed, inclusief begroting. Ook de jaarstukken worden goedgekeurd door het AB. Het AB benoemt de leden van het DB.

Directie

De directie leidt de werkorganisatie en is belast met de voorbereiding en uitvoering van het beleid.

Aangesloten Organisaties

De BMF kent Aangesloten Organisaties. Zij betalen jaarlijks een vergoeding; contributie. De Aangesloten Organisaties hebben het recht op ondersteuning van de BMF, zulks ter beoordeling van de directie. Ze hebben ook recht om onderwerpen die passen binnen de doelstelling van de BMF te bespreken met DB en AB, en op inzage in het beleidsplan, het jaarplan en het jaarverslag.

De Aangesloten Organisaties vergaderen tezamen ten minste éénmaal per jaar. Belangrijke bepaling is dat de Aangesloten Organisaties tijdens die vergadering nieuwe leden van het Algemeen Bestuur benoemen, op voordracht van het DB.

De Aangesloten Organisaties hebben in de statuten een invloedrijke rol gekregen:

- alleen zij benoemen de leden van het AB;
- driekwart van het aantal AB-leden dient afkomstig te zijn uit, of aangedragen te worden door de Aangesloten Organisaties;
- in meerderheid dient het aantal leden van het DB eveneens afkomstig te zijn uit, of aangedragen te worden door de aangesloten organisaties.

In 2020 is het aantal aangesloten organisaties toegenomen van 104 naar 106.

Begunstigers

De BMF kent ook Begunstigers. Dat zijn personen of organisaties die de BMF willen ondersteunen, zonder tegenprestatie en zonder verdere rechten en verplichtingen. Hiervoor is gekozen om het karakter van een federatie van organisaties te benadrukken. Begunstigers moeten zich melden bij en geaccepteerd worden door de directie.

4 | Organisatie & Bedrijfsvoering

Bestuur en directie

Het bestuur van de BMF bestond per 31 december 2020 uit 14 leden.

Bestuursleden en hun zittingsperiode:

Naam	Functie	Benoeming	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Dhr. G. Endedijk	Voorzitter DB	30-09-2019				X*			X**	
Dhr. P. Wolff	Vicevoorzitter DB	30-09-2019			X*			X**		
Dhr. M.J.M. de Wolf	Lid DB	30-09-2019				X*			X**	
Mevr. H.C.A. van de Pol	Secretaris DB	30-09-2019			X*			X**		
Dhr. R. Litjens	Penningmeester DB	30-09-2019				X*			X**	
Mevr. A. Almasi	Lid AB	30-09-2019			X					
Dhr. N.J.A. Arts	Lid AB	30-09-2019				X				
Dhr. H.T.M. van Beek	Lid AB	30-09-2019				X				
Mevr. W. Bonthuis	Lid AB	30-09-2019				X				
Mevr. M.H.A. van den Ham	Lid AB	30-09-2019			X					
Dhr. C. Ouwerkerk	Lid AB	30-09-2019				X				
Dhr. V. Retel Helmrich	Lid AB	30-09-2019			X					
Dhr. R.E. Ruijtenberg	Lid AB	30-09-2019			X					
Dhr. A.H.L.M. Tiebosch	Lid AB	30-09-2019				X				

* Herkiesbaar voor tweede zittingstermijn (art. 4, 5)

** Alleen herbenoembaar bij unanieme voordracht DB en 2/3e AB

NB: Alle AB-leden zijn na 3 jaar herkiesbaar (art. 9, 5)

Relevante nevenfuncties leden bestuur en directie

Andrea Almasi
- beleidsmedewerker provincie Noord-Brabant
- lid van raad van advies Stichting biodiversiteitsmonitor

Nico Arts
- beleidsmedewerker Ruimtelijke Ordening/Handhaving bij de gemeente Heumen
- lid van de commissie bezwaarschriften van de gemeente West Maas en Waal

Henk van Beek
- bestuurslid/secretaris Stichting Middengebied (natuur, milieu, erfgoed)
- bestuurslid/secretaris heemkundekring Barthold van Heessel Aarle-Rixtel
- bestuurslid Stichting Antoniushoeve Zorgt
- voorzitter bestuur Stichting Het Kouwenbergs kerkje Aarle-Rixtel
- voorzitter Stichting Klankbord Laarbeek (natuur, milieu erfgoed)
- bestuurslid/voorzitter Freule Constancefonds (materiële hulpverlening aan hulpbehoevenden)

Wieke Bonthuis
- zelfstandig ondernemer: Programmamanagement, (interim-) Managernent, Participatie i.r.t. duurzaamheid, voedsel, natuur, klimaat, Bureau voor Natuurlijk Ontwikkelen - Bonthuis Advies (Breda)
- algemeen bestuurslid Waterschap Brabantse Delta
- algemeen bestuurslid Stichting Deltaconcerten (Boxtel)
- bestuurslid sectie Biodiversiteit, Vereniging van Milieuprofessionals (Utrecht)

Gertjan Endedijk (voorzitter Dagelijks Bestuur)
- directeur bestuurder Stichting Nieuwe Veste te Breda (culturele instelling)
- bestuurslid Vereniging Cultuurconnectie te Utrecht (landelijke brancheverenigingen voor cultuureducatie en volksuniversiteiten)
- voorzitter Vereniging DOKc te Breda (vereniging van alle centra voor cultuureducatie in Noord-Brabant)
- voorzitter Stichting Breda Cultureel te Breda (stichting die culturele evenementen organiseert, waaronder de jaarlijkse Cultuurnacht Breda)

Marleen van den Ham
- lid Raad van Toezicht Landschap Erfgoed Utrecht
- lid Adviescommissie Utrecht Prins Bernhard Cultuur Fonds
- lid Algemeen Bestuur Heimans en Thijsse Stichting
- lid Provinciale Commissie Leefomgeving Utrecht Provincie Utrecht
- buitengewoon Ambtenaar van de Burgerlijke Stand Gemeente West Betuwe

Robin Litjens (penningmeester Dagelijks Bestuur)
- Universitair Hoofddocent Tilburg University (dienstbetrekking)

Cees Ouwerkerk
- voorzitter vereniging buurtgroep de Kemmer te Oirschot

Inge van de Pol (secretaris Dagelijks Bestuur)
- zelfstandig ondernemer: Interim HR professional & trainer
- lid geschillencommissie Woning in Zicht, Tilburg (geen bestuursfunctie)

Victor Retel Helmrich
- architect/eigenaar atelier RHeia architectuur/ecologie Tilburg
- bestuurslid Stichting Biodiversiteit Goirle-Riel
- bestuurslid Stichting Geïntegreerd Innovatief Milieubewust Bouwen Tilburg

Rob Ruijtenberg
- zelfstandig adviseur
- vrijwilliger bij Sint Vincentius boekenbeurs (geen bestuursfunctie)

Twan Tiebosch
- directeur/eigenaar van Esplanada Advies BV

Martin de Wolf (lid Dagelijks Bestuur)
- strategisch consultant bij Fontys Hogescholen Dienst Onderwijs en Onderzoek
- freelance auteur, eindredacteur en conceptontwikkelaar voor educatieve boeken (bij Uitgeverij Malmberg, Garant Uitgevers, Springer International Publishing)
- freelance reisleider bij Personal Touch Travel

Paul Wolff (vicevoorzitter Dagelijks Bestuur)
- lid Algemeen Bestuur Stichting Het Noordbrabants Landschap
- lid Beheercommissie Stichting Het Noordbrabants Landschap
- voorzitter projectgroep Dommeldal uit de verf

Femke Dingemans
- directeur Stichting Brabantse Milieufederatie
- lid Regiobestuur Water Natuurlijk Noord-Brabant

Misha Mouwen
- adjunct-directeur en senior medewerker duurzaam waterbeheer en klimaatadaptatie Stichting Brabantse Milieufederatie
- bestuurslid buurtvereniging Litserstraat, Den Dungen

Spreiding bestuursleden

Het bestuur van de Brabantse Milieufederatie woont verspreid over de provincie Noord-Brabant.

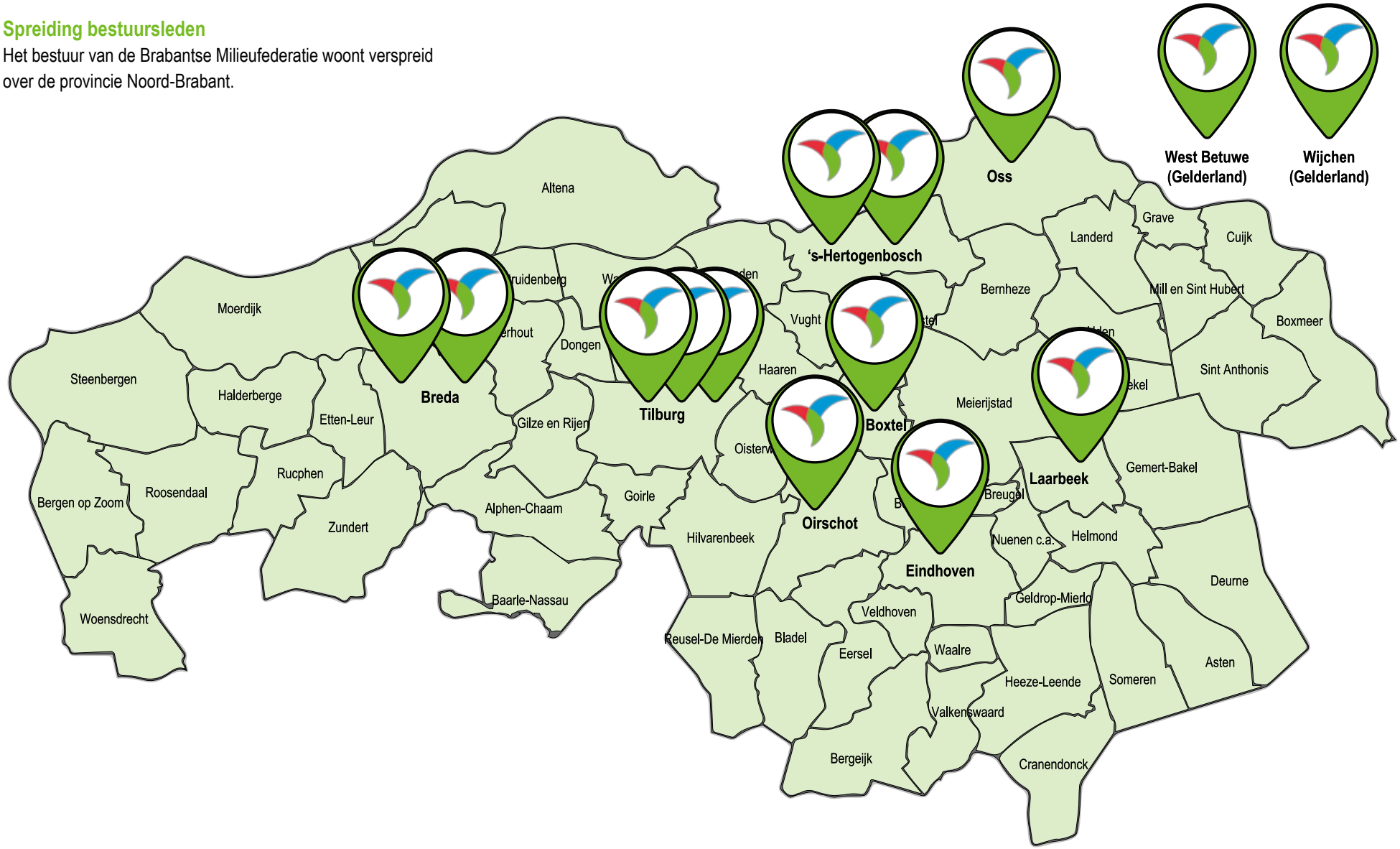

Functioneren en beloning bestuur

In 2020 is door het bestuur van de BMF 8 keer vergaderd: 5x Dagelijks Bestuur en 3x Algemeen Bestuur. Lidmaatschap van het bestuur is op onbezoldigde basis. Er bestaat wel de mogelijkheid om reis- en eventuele verblijfskosten te declareren.

Verantwoordingsverklaring

De leden van het Algemeen Bestuur van de BMF hebben allen in een verklaring (bijlage 12 van het reglement CBF) de volgende principes onderschreven:

- Binnen de instelling dient de functie 'toezicht houden' duidelijk te zijn gescheiden van het 'besturen' dan wel van de 'uitvoering'.
- De instelling dient continu te werken aan een optimale besteding van middelen, zodat effectief en doelmatig gewerkt wordt aan het realiseren van de doelstelling.
- De instelling streeft naar optimale relaties met belanghebbenden.

In een verantwoordingsverklaring van het Algemeen Bestuur wordt beschreven hoe de Stichting invulling geeft aan deze principes.

Bureau

De bezetting van het bureau was per 1 januari 2020 9,08 FTE en per 31 december 2020 9,13 FTE. Nienke van Baalen is per 1 november aangesteld voor 0,89 FTE en op 26 december is Frans Swinkels overleden. Hij werkte 0,84 FTE.

Beloning

De salarissen van de medewerkers in dienst van de BMF zijn gebaseerd op de salarisschalen die gelden voor de ambtenaren van de provincie Noord-Brabant. De vakantietoeslag bedraagt 8% van het in de maand geldende salaris en 4% eindejaarsuitkering, mits het resultaat dit toelaat. In het Functiehuis staat beschreven in welke schaal de functies vallen.

Bij de bepaling van het beloningsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt de BMF de "Regeling beloning directeuren van Goede Doelen" van Goede Doelen Nederland ⇱. De regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. De weging van de situatie bij de BMF vond plaats door het Dagelijks Bestuur in december 2020. Dit leidde tot een zogenaamde BSD-score van 390 punten met een maximaal jaarinkomen van € 100.527,- voor de directeur en € 88.928,- voor de adjunct-directeur (op jaarbasis bij een fulltime FTE).

Het voor de toetsing aan de geldende maxima relevante jaarinkomen van de directeur bedroeg in 2020 € 89.781 en voor de adjunct-directeur € 61.502,- (op jaarbasis bij een fulltime FTE). Dit is inclusief vakantiegeld, pensioenpremie en de eindejaarsuitkering over 2020 die in maart 2021 wordt uitgekeerd. De daadwerkelijke beloningen bleven binnen de geldende maxima; de directie was 12 maanden in dienst.

De belaste vergoedingen/bijtellingen, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn stonden bovendien in een redelijke verhouding tot het jaarinkomen (conform de WNT-regeling)(zie Jaarrekening ⇲).

Integraal werken

De BMF werkt steeds meer integraal; daartoe vindt er regelmatig interne afstemming plaats tussen de verschillende medewerkers van de diverse werkvelden. Doordat er meer en beter wordt samengewerkt, kan de BMF effectiever opereren.

Ziekteverzuim

Gemiddeld ziekteverzuim lag in 2020 op 1,52% (2019: 4,13%).

Vrijwilligers en stagiaires

Het bureau van de BMF werd in 2020 ondersteund door drie vaste vrijwilligers; een vrijwilliger op het gebied van communicatie en twee vrijwilligers in de juridische ondersteuning. Eind 2020 waren er twee tijdelijke vrijwilligers op het thema Duurzame landbouw werkzaam voor de BMF. De BMF sluit met vrijwilligers een vrijwilligersovereenkomst en zij kunnen een vrijwilligersvergoeding ontvangen.

In 2020 zijn 7 stagiaires begeleid. Zij hebben opdrachten uitgevoerd op het gebied van Communicatie en de thema's Water & Klimaat, Circulaire economie en Duurzame energie. Voor stagiaires sluit de onderwijsinstelling met de BMF een stage-overeenkomst af. Zij ontvangen per maand een stagevergoeding

Duurzame bedrijfsvoering

De BMF wil het goede voorbeeld geven. Dat doen wij onder meer op het gebied van inkoop en bankieren: we kopen duurzaam in voor kantoorpapier (FSC), koffie en thee (biologisch en fairtrade) en schoonmaak (biologisch afbreekbare producten). Voor (externe) bijeenkomsten streven we naar regionale, vegetarische/veganistische en biologische catering. Medewerkers reizen zoveel mogelijk met het openbaar vervoer. De BMF bankiert daarnaast (deels) bij Triodos Bank en ASN Bank. Het bureau werkt in een oud, monumentaal huurpand dat in eigendom is van de gemeente Tilburg. De gemeente werkt aan verduurzaming van het gebouw, zo liggen er zonnepanelen op het dak.

Klachtenprocedure

De BMF heeft een klachtenprocedure (zie website BMF ⇱).

5 | Planning & Control

Planning & Control

5.1 Risicomanagement

De BMF streeft ernaar om risico's die gerelateerd zijn aan samenwerking, bestuur en management, operationele zaken, financieel management, informatiemanagement en juridische verantwoordelijkheden zo goed mogelijk te beheersen. Het gaat niet primair om het vermijden van risico's, maar om het herkennen en beheersen ervan. Door risico's te identificeren, kunnen passende reacties ondernomen worden om schade te voorkomen of te beperken. Risicomanagement maakt integraal deel uit van de planning-en-controlcyclus en van projectmanagement en is van toepassing voor iedereen in de organisatie.

De belangrijkste risico's zijn bij het opstellen van de nieuwe meerjarenstrategie opnieuw geïdentificeerd en van beheersmaatregelen voorzien. Deze risico's vallen naar het oordeel van de directie en het Algemeen Bestuur binnen de risicobereidheid van de organisatie. In 2020 waren dit de belangrijkste risico's:

Financiële risico's

- Provinciale subsidie wordt niet structureel voor een langere periode toegekend, maar steeds per jaar. Indien onze subsidieaanvraag (deels) afgewezen zou worden, zou dit grote impact hebben op de organisatie, aangezien het de grootste financieringsbron is voor de BMF.

Beheersmaatregelen
- Goed contact onderhouden met de provincie om vroegtijdig signalen op te kunnen pikken die duiden op een verandering in de provinciale subsidie.
- Inzetten op acquisitie, zodat er meerdere financiële bronnen zijn en daarmee de risico's worden gespreid.
- Verzoek ingediend om in aanmerking te komen voor een meerjarensubsidie.

- Toelage van de Nationale Postcodeloterij (NPL) is niet vanzelfsprekend (wordt per periode van vijf jaar toegekend). Een besluit van de NPL om de toelage te stoppen zou een flinke impact hebben, aangezien het een grote inkomstenbron is voor de BMF. Ontbreken van deze inkomsten zou impact hebben op het BMF-bureau, maar ook op de ondersteuning van lokale activiteiten.

Beheersmaatregelen
- Blijven inzetten op acquisitie en spreiden van inkomstenbronnen.
- Goed contact onderhouden met de koepelorganisatie van de NMF's om vroegtijdig signalen op te kunnen pikken die duiden op een verandering in de NPL-bijdrage.

Bedrijfsmatige risico's

- Het aantal werkvelden en de complexiteit van de vraagstukken binnen die werkvelden neemt toe. Daarnaast overstijgen steeds meer vraagstukken de grenzen van een bepaald werkveld, zoals bij zorgvuldige inpassing van grootschalige zon- en windprojecten in het buitengebied.

Beheersmaatregelen
- Bevorderen van goede interne afstemming en integraal werken tussen medewerkers. De directie heeft een overall view en helpt bij het stimuleren en faciliteren hiervan.
- Gebruikmaken van kennis en zorgen voor goede afstemming met de terreinbeherende organisaties, andere natuur- en milieufederaties en onze achterban.

- Als de BMF er onvoldoende in slaagt om een aantrekkelijke en professionele werkgever te zijn, kiezen medewerkers er mogelijk voor om te vertrekken. Daardoor verdwijnt er kennis en ervaring en komt de continuïteit van de organisatie mogelijk zelfs in gevaar.

Beheersmaatregelen
- Opzetten van een cyclus met functionerings- en beoordelingsgesprekken op basis van resultaat- en ontwikkelafspraken.
- Ruimte bieden aan trainingen en individuele coaching voor medewerkers die daar behoefte aan hebben.
- Investeren in de kantoorhuisvesting om medewerkers een prettig en veilig werkklimaat te bieden, dat makkelijk bereikbaar is met het openbaar vervoer.

- Door de afwezigheid van een geautomatiseerde projectadministratie is benodigde informatie voor de financiële verantwoording niet tijdig beschikbaar en mogelijk niet correct. Daarnaast is door handmatige invoer de kans op fouten of onduidelijkheden groot, bijvoorbeeld ten aanzien van registratie en facturatie van gerealiseerde uren. Die fouten of onduidelijkheden kunnen doorwerken in de financiële verantwoording.

Beheersmaatregelen
- Investeren in een geautomatiseerde IT-ondersteuning voor de projectadministratie, bij voorkeur gekoppeld aan de financiële administratie.
- Inrichten van een procedure die waarborgt dat tijdig managementinformatie over de projecten beschikbaar is en op de financiële verantwoordingsmomenten juist en

volledig kan worden opgeleverd.
- Werken aan bewustwording bij medewerkers ten aanzien van projectmatig werken.

Welke risico's hebben zich in 2020 voorgedaan?

In de loop van het jaar hebben we aan de hand van ons activiteitenoverzicht (dat onderdeel uitmaakt van het Jaarplan) een analyse gemaakt van uren die in 2020 naar verwachting niet of slechts deels zullen worden gerealiseerd ten behoeve van de realisatie van het Jaarplan. Hierover zijn we vervolgens met de provincie in contact getreden.

Wisseling provinciaal bestuur

Mede als gevolg van gewijzigde accenten in het nieuwe bestuursakkoord hebben we aan de provincie enkele inhoudelijke verschuivingen van beschikbare uren tussen activiteiten voorgesteld. Door herijking van het Brabantse stikstofbeleid is er vertraging opgetreden in de uitvoering. Ook is de Visie Klimaatadaptatie met vertraging tot stand gekomen en is er later gestart met de voorbereidingen voor het nieuwe beleidskader Landbouw & Voedsel.

Coronapandemie

Medewerkers werken sinds medio maart 2020 zoveel mogelijk thuis om besmetting op de werkvloer te voorkomen. Daarnaast worden de RIVM-richtlijnen opgevolgd ten aanzien van activiteiten van de BMF. Door de coronapandemie kon een aantal fysieke bijeenkomsten geen doorgang vinden, waaronder de jaarlijkse achterbanbijeenkomst en de Warandelezing. Een aantal bijeenkomsten en trainingen is omgevormd tot een digitale bijeenkomst. Om dit te kunnen faciliteren zijn er twee ZOOM-accounts aangeschaft. Doordat alle medewerkers zoveel mogelijk thuiswerken, waren er minder reis- en kantoorkosten. Wel ontvingen medewerkers iedere maand een vaste thuiswerkvergoeding.

Negatieve rente

In de loop van 2020 werd bekend dat de banken waar de BMF spaargeld aanhoudt, negatieve rente zouden gaan rekenen:
- Triodos Bank: > € 100.000 = -0,7%
- ASN Bank: > € 100.000 = -0,5%
- ING: > € 250.000 = -0,5%

Sindsdien spreiden we het spaargeld zo goed mogelijk over de drie verschillende banken, om zo min mogelijk negatieve rente te hoeven betalen. In 2021 onderzoeken we voor- en nadelen van het openen van extra spaarrekeningen bij andere Nederlandse banken.

5.2 Toekomst

Door het plotselinge overlijden van Frans Swinkels, eind 2020, start het jaar 2021 met het inventariseren van lopende activiteiten van Frans en inspringen waar dat nodig is. Het hele team helpt mee om zoveel mogelijk lopende afspraken en trajecten voort te zetten en hulpvragen vanuit de achterban te blijven beantwoorden. Ondertussen zoeken we naar mogelijkheden voor een meer structurele opvolging.

Meerjarenstrategie 2021-2025

Eind 2020 is de meerjarenstrategie 2021-2025 ⇖ goedgekeurd door het Algemeen Bestuur. De input die hiervoor al in 2018 is opgehaald bij de aangesloten organisaties en betalende supporters is hiervoor als basis gebruikt. De meerjarenstrategie geeft richting aan de activiteiten van de BMF in de komende jaren, maar helpt ook bij aanbrengen van focus. Vanwege onze beperkte capaciteit moeten we keuzes blijven maken. Steeds meer Brabanders weten de BMF te vinden met hulpvragen; we verwijzen hen door naar aangesloten organisaties in de buurt en bieden informatie en handreikingen aan via onze website. Daar gaan we in 2021 mee door.

Coronapandemie

De coronapandemie heeft tot nu toe geen gevolgen gehad voor de continuïteit van de BMF. Een daling van de baten ten opzichte van de begrote baten als gevolg van deze pandemie wordt in 2021 ook niet verwacht. Vooralsnog lopen alle projecten (soms met enige vertraging) door en kunnen we op basis van de gefinancierde uren in het Jaarplan vooruit met het afgesproken werk.

Op de langere termijn bestaat wel de mogelijkheid dat onze inkomstenstromen afnemen, bijvoorbeeld doordat de huidige financiers door alle economische schade die zij nu mogelijk lijden, minder geld beschikbaar kunnen stellen voor het werk van de BMF, of doordat de lotenverkoop van de Nationale Postcodeloterij afneemt (en daarmee de bijdrage aan de Natuur en Milieufederaties).

5.3 Begroting 2021

Staat van Baten en Lasten over 2021

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2021						
Omschrijving	**Begroting 2021**		**Begroting 2020**		**Realisatie 2019**	
BATEN						
Particulieren	€	14.100	€	12.400	€	10.224
Bedrijven	€	9.360	€	0	€	16.258
Subsidies en overheden	€	586.684	€	536.667	€	519.759
Verbonden organisaties zonder winststreven	€	223.020	€	215.202	€	223.900
Andere organisaties zonder winststreven	€	150.316	€	113.518	€	134.027
Tegenprestatie levering producten/ diensten	€	10.000	€	0	€	0
Overige			€	0	€	8.767
TOTAAL BATEN	**€**	**993.480**	**€**	**877.787**	**€**	**912.935**
LASTEN						
Natuur en landschap	€	176.797	€	128.083	€	146.160
Water en klimaat	€	112.144	€	123.269	€	99.854
Duurzame landbouw en Voedselproductie	€	221.477	€	237.297	€	208.118
Duurzame energie	€	221.062	€	166.744	€	150.701
Circulaire economie	€	56.379				
Communicatie en achterban	€	199.627	€	201.693	€	75.055
Totaal besteed aan doelstellingen	**€**	**987.486**	**€**	**857.086**	**€**	**679.888**
Wervingskosten	**€**	**0**	**€**	**0**	**€**	**0**
% van som van de geworven baten		0%		0%		0%
Kosten beheer en administratie	**€**	**0**	**€**	**0**	**€**	**144.796**
TOTAAL LASTEN	**€**	**987.486**	**€**	**857.086**	**€**	**824.684**
RESULTAAT	**€**	**5.994**	**€**	**20.701**	**€**	**88.251**
RESULTAATBESTEMMING						
Continuïteitsreserve	€	5.994	€	20.701	€	12.060
Bestemmingsreserves	€	0	€	0	€	85.713
Bestemmingsfondsen	€	0	€	0	€	-9.522
TOTAAL	**€**	**5.994**	**€**	**20.701**	**€**	**88.251**

Toelichting op de Staat van Baten en Lasten over 2021

Kostenverdeelstaat

Verdeling kosten naar bestemming

Omschrijving	Totaal	Beheer & Administratie	Natuur & Landschap	Water & Klimaat	Duurzame landbouw & voedselprod.	Duurzame energie	Circulaire economie	Communicatie & Achterban	Controle	Basisverdeling
Inzet uren	15.706	5.077	1.935	1.203	2.314	2.368	664	2.145	0	projecten
		32,33%	12,32%	7,66%	14,73%	15,08%	4,23%	13,66%	100%	
Personeelskosten	765.300	247.385	94.286	58.618	112.753	115.385	32.354	104.519	0	urenbesteding
Huisvestingskosten	36.186	11.697	4.458	2.772	5.331	5.456	1.530	4.942	0	urenbesteding
PR Materiaal/Website/ computermaterialen	4.000	1.293	493	306	589	603	169	546	0	urenbesteding
Overige bureaukosten	36.000	36.000	0	0	0	0	0	0	0	Beheer & Adm
Organisatiekosten	55.000	55.000	0	0	0	0	0	0	0	Beheer & Adm
Afschrijvingskosten	5.000	5.000	0	0	0	0	0	0	0	Beheer & Adm
Financieringskosten	1.000	1.000	0	0	0	0	0	0	0	Beheer & Adm
Overige kosten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Beheer & Adm
Tussentelling kosten	902.486	357.375	99.237	61.696	118.674	121.443	34.053	110.007		
		-357.375	65.060	40.448	77.803	79.618	22.325	72.121	0	verhouding doelstellingen
Directe projectkosten	85.000	0	12.500	10.000	25.000	20.000		17.500	0	projecten inschatting
TOTAAL	**987.486**	**0**	**176.797**	**112.144**	**221.477**	**221.062**	**56.379**	**199.627**		
Directe uren	10.629		1.935	1.203	2.314	2.368	664	2.145		

Toelichting op de Staat van Baten en Lasten over 2021

Omschrijving	Begroting 2021	Begroting 2020	Realisatie 2019
BATEN			
Particulieren			
Contributies	€ 4.100	€ 4.400	€ 1.935
Donaties	€ 10.000	€ 8.000	€ 8.289
Overige baten uit fondsenwerving	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal	**€ 14.100**	**€ 12.400**	**€ 10.224**
Bedrijven			
Projectbijdragen	€ 9.360	€ 0	€ 16.258
Totaal	**€ 9.360**	**€ 0**	**€ 16.258**
Baten uit acties derden			
Verbonden organisaties zonder winststreven			
Vrij besteedbare gelden	€ 118.000	€ 118.002	€ 118.000
Stichting de Natuur en Milieufederaties	€ 16.000		
Projectbijdragen	€ 89.020	€ 97.200	€ 105.900
Totaal	**€ 223.020**	**€ 215.202**	**€ 223.900**
Subsidies en overheden			
Reguliere Subsidie Provincie	€ 455.644	€ 450.152	€ 444.699
Overige projecten Provincie	€ 83.520	€ 32.435	€ 75.060
Projecten overige overheden	€ 47.520	€ 54.080	€
Totaal	**€ 586.684**	**€ 536.667**	**€ 519.759**
Andere organisaties zonder winststreven			
Bijdrage TBO's	€ 63.316	€ 62.369	€ 72.150
Overige projectbijdragen	€ 87.000	€ 51.149	€ 61.877
Totaal	**€ 150.316**	**€ 113.518**	**€ 134.027**
Tegenprestaties leveringen en diensten			
Baten voorgaand jaar	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Overige			
Tegenprestatie levering producten/ diensten	€ 10.000	€ 0	€ 8.767
Totaal	**€ 10.000**	**€ 0**	**€ 8.767**

Omschrijving	Begroting 2021	Begroting 2020	Realisatie 2019
LASTEN			
Personeelskosten			
Salariskosten	€ 542.000	€ 470.000	€ 378.059
Sociale lasten	€ 92.120	€ 84.600	€ 67.517
Pensioenpremies	€ 50.000	€ 47.000	€ 30.073
Ontvangen ziekengelden	€ 0	€ 0	€ 0
Ontvangen loonkostensubsidies	€ 0	€ 0	€ 0
Eindejaarsuitkering	€ 21.680	€ 18.786	€ 13.934
Reiskosten	€ 15.000	€ 20.000	€ 19.780
Vergoeding telewerken	€ 6.000	€ 500	€ 175
Scholing	€ 2.500	€ 2.500	€ 2.336
Coaching	€ 0	€ 2.500	€ 0
Ziektewetverzekering	€ 18.000	€ 7.000	€ 3.930
Arbodienst	€ 1.000	€ 1.000	€ 486
Inhuur personeel/stagevergoedingen	€ 9.000	€ 9.000	€ 54.771
Werving personeel	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.863
Vrijwilligersvergoedingen	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.291
Overige personeelskosten	€ 2.000	€ 5.000	€ 4.323
Totaal	**€ 765.300**	**€ 673.886**	**€ 582.538**
Huisvestingskosten			
Huur	€ 25.300	€ 22.200	€ 19.025
Energiekosten	€ 10.500	€ 6.000	€ 4.745
Servicekosten			€ 1.609
Schoonmaakkosten		€ 6.500	€ 3.979
Overige huisvestingskosten	€ 386	€ 500	€ 1.876
Totaal	**€ 36.186**	**€ 35.200**	**€ 31.234**
Bureaukosten			
Telefoonkosten	€ 6.000	€ 5.000	€ 3.504
PR-materiaal/website	€ 6.000	€ 5.000	€ 6.667
Acquisitiekosten	€ 1.500	€ 0	
Kopieer- en drukwerkkosten	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.313
Kantoorbenodigdheden en porti	€ 1.000	€ 1.000	€ 876
Documentatie en vakliteratuur	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.004
Computermaterialen en onderhoud	€ 1.000	€ 1.000	€ 297
Ondersteuning netwerkbeheer	€ 10.000	€ 10.000	€ 13.987
Representatiekosten	€ 1.000	€ 1.000	€ 562
Contributies en bijdragen	€ 4.500	€ 4.500	€ 4.603
Software	€ 5.000	€ 5.000	€ 4.754
Totaal	**€ 40.000**	**€ 36.500**	**€ 39.567**

Omschrijving	Begroting 2021	Begroting 2020	Realisatie 2019
Organisatiekosten			
Administratiekosten	€ 12.000	€ 12.000	€ 13.896
Accountantskosten	€ 7.500	€ 7.500	€ 10.680
Kosten CBF-keurmerk	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.147
Burgerinitiatief/activiteitenfonds	€ 2.000	€ 2.000	€ 1.250
Kosten Bestuur	€ 500	€ 2.500	€ 356
Vergaderkosten	€ 500	€ 5.000	€ 5.022
Juridische kosten en leges	€ 5.000	€ 15.000	€ 19.522
Correctie aftrekbare voorbelasting	€ 25.000	€ 20.000	€ 29.646
Zakelijke verzekeringen	€ 500	€ 1.000	€ 475
Overige			€ 950
Totaal	**€ 55.000**	**€ 67.000**	**€ 83.944**
Organisatiekosten			
Afschrijvingskosten inventaris	€ 3.000	€ 1.750	€ 440
Afschrijvingskosten automatisering	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.666
Totaal	**€ 5.000**	**€ 3.750**	**€ 3.106**
Financieringskosten			
Betalingsverschillen	€ 0	€ 0	€ 0
Bankkosten	€ 1.000	€ 750	€ 1.605
Totaal	**€ 1.000**	**€ 750**	**€ 1.605**
Directe projectkosten	€ 85.000	€ 40.000	€ 82.690
Overige kosten			
Lasten voorgaand jaar	€ 0	€ 0	€ 0
TOTAAL LASTEN	**€ 987.486**	**€ 857.086**	**€ 824.684**

6 | Financieel jaarverslag

Financieel jaarverslag

De Brabantse Milieufederatie is een non-profitorganisatie. Al onze inkomsten worden ingezet voor een mooi en duurzaam Brabant.

Om onze rollen en activiteiten te kunnen vervullen hebben wij een spreiding in baten. Qua financiering heeft de BMF te maken met vijf stromen. Deze baten van de BMF bestaan uit: subsidies van Provincie Noord-Brabant, bijdragen van terreinbeherende organisaties, bijdrage van de Nationale Postcodeloterij, externe financiering via projecten en contributies en donaties.

6.1 Balans

Activa	31-12-2020	31-12-2019
Benodigd voor de bedrijfsvoering	€ 19.425	€ 17.838
Direct in gebruik voor de doelstelling	€ 0	€ 0
Totaal materiële vaste activa	**€ 19.425**	**€ 17.838**
Vorderingen	€ 37.008	€ 93.087
Overige overlopende activa	€ 83.864	€ 32.050
Totaal vlottende activa	**€ 120.872**	**€ 125.137**
Liquide middelen	**€ 705.478**	**€ 579.002**
Activa totaal	**€ 845.775**	**€ 721.977**

Passiva	31-12-2020	31-12-2019
Stichtingskapitaal	€ 45	€ 45
Continuïteitsreserve	€ 224.662	€ 185.994
Egalisatiereserve provincie	€ 89.485	€ 44.470
Bestemmingsreserves	€ 69.925	€ 68.838
Totaal reserves	**€ 384.117**	**€ 299.347**
Casimir fonds	€ 3.110	€ 3.110
Fonds juridische procedures	€ 17.855	€ 13.195
Totaal fondsen	**€ 20.965**	**€ 16.305**
Totaal reserves en fondsen	**€ 405.082**	**€ 315.652**
Crediteuren	€ 38.020	€ 36.180
Overige overlopende passiva	€ 402.673	€ 370.145
Totaal kortlopende schulden	**€ 440.693**	**€ 406.325**
Totaal	**€ 845.775**	**€ 721.977**

6.2 Staat van baten en lasten over 2020

Het jaar 2020 wordt afgesloten met een positief resultaat van € 89.930,-. Begroot was een positief resultaat van € 20.701,-; er is dus sprake van een positief verschil van € 69.229,-. Het resultaat is toegevoegd aan verschillende reserves.

Omschrijving	Werkelijk 2020	Begroting 2020	Werkelijk 2019
BATEN			
Baten van particulieren	€ 15.664	€ 12.400	€ 10.224
Baten van bedrijven	€ 13.137	€ 0	€ 16.258
Baten van verbonden organisaties zonder winststreven	€ 244.236	€ 215.202	€ 223.900
Baten van subsidies en overheden	€ 572.708	€ 536.667	€ 519.759
Baten van andere organisaties zonder winststreven	€ 190.525	€ 113.518	€ 134.027
Som van de geworven baten	**€ 1.036.270**	**€ 877.787**	**€ 904.168**
Baten als tegenprestatie voor de levering producten/diensten	€ 30.507	€ 0	€ 8.767
TOTAAL BATEN	**€ 1.066.777**	**€ 877.787**	**€ 912.935**
LASTEN			
Natuur, landschap en biodiversiteit	€ 101.760	€ 128.083	€ 146.160
Water en ondergrond	€ 133.958	€ 123.269	€ 99.854
Landbouw	€ 234.984	€ 237.297	€ 208.118
Duurzame economie	€ 181.449	€ 166.744	€ 150.701
Communicatie en achterbanactiviteiten	€ 150.355	€ 201.693	€ 75.055
Totaal besteed aan doelstellingen	**€ 802.506**	**€ 857.086**	**€ 679.888**
Wervingskosten	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Kosten beheer en administratie	**€ 174.341**	**€ 0**	**€ 144.796**
Som van de lasten	**€ 976.847**	**€ 857.086**	**€ 824.684**
Saldo voor financiële baten en lasten	€ 89.930	€ 20.701	€ 88.251
Saldo financiële baten en lasten	€ 0	€ 0	€ 0
Saldo van baten en lasten	**€ 89.930**	**€ 20.701**	**€ 88.251**
BESTEMMING SALDO VAN BATEN EN LASTEN			
Toevoeging/onttrekking van:			
Continuïteitsreserve	€ 38.668	€ 20.701	€ 12.060
Bestemmingsreserves	€ 46.602	€ 0	€ 85.713
Bestemmingsfondsen	€ 4.660	€ 0	€ -9.522
Totaal	**€ 89.930**	**€ 20.701**	**€ 88.251**

* De Provinciale Milieufederaties hanteren voor het inzichtelijk maken van deze kosten een uniforme systematiek die gebaseerd is op de aanbeveling Toepassing van Richtlijn 650 voor Kosten Beheer en Administratie van Goede Doelen Nederland. De kosten voor beheer en administratie worden inzichtelijk gemaakt in de toelichting lastenverdeling, maar worden in de Staat van Baten en Lasten volledig toegerekend aan de doelstellingen.

Het positieve verschil van € 69.229,- tussen de begroting en het werkelijke resultaat in 2020 kan op hoofdlijnen als volgt worden verklaard.

Baten
De BMF ontving in 2020 € 15.664,- aan contributies en donaties (begroot: € 12.400,-) en € 13.137,- (begroot: € 0,-) aan baten van bedrijven, voor twee projecten die zijn uitgevoerd in opdracht van Brabant Water en Havenbedrijf Moerdijk.

De baten afkomstig van de Nationale Postcode Loterij (verbonden organisatie zonder winstoogmerk) bestaan uit twee delen: een bedrag van € 118.000,- aan vrij besteedbaar geld en bijdragen aan projecten van de gezamenlijke Natuur en Milieufederaties, die (mede) met behulp van de Nationale Postcode Loterij tot stand zijn gekomen. De BMF nam actief deel aan een aantal projecten van de NMF's. Voor deze projecten ontving de BMF in totaal een vergoeding van € 126.236,- (begroot: € 97.200,-).

De baten afkomstig van de provincie bestaan uit twee delen: reguliere subsidie (€ 391.632,-) en subsidies voor overige projecten. Zo financierde FoodUp Brabant de ondersteuning van het Netwerk Goed Boeren en de ontwikkeling van voedselbos-cursussen door de BMF. Ook voerden we samen met ZLTO voor de provincie een onderzoek uit in het kader van 'zon op agrarische daken'. De aanvullende financiële bijdragen vanuit de provincie bedroegen in 2020 € 91.483,- (begroot: € 32.435,-).

Vanuit het Ministerie van LNV ontving de BMF een subsidie voor de uitvoering van het project Brabants bodem en vanuit De Hoge Zandgronden (een samenwerkingsverband tussen de provincie Noord-Brabant, Waterschap Aa en Maas en Waterschap De Dommel) een subsidie voor het Koepelplan Voedselbossen. Het betrof een totaalbedrag van € 89.593,- (begroot: € 54.080,-).

De terreinbeherende organisaties ondersteunden de BMF in 2020 voor een bedrag van € 64.062,- (begroot: € 62.369,-). Daarnaast werd een aantal projecten uitgevoerd voor andere organisaties zonder winststreven ter waarde van € 126.463,- (begroot: € 51.149), waaronder voor de ZLTO en drie RES-regio's.

De BMF ontving € 30.507,- (2019: € 8.767,-) als tegenprestatie voor de levering van producten/diensten. Het betrof in 2020 onder meer deelnemersgelden voor trainingen, adviezen aan derden en vacatiegelden. Deze opbrengsten waren niet begroot en zijn veelal het resultaat van succesvolle acquisitie.

Lasten
Aan de doelstellingen werd in totaal € 802.506,- (2019: € 679.888,-) uitgegeven. Hiervan is 20,2% (2019: 27,6%) uitgegeven aan Beheer & Administratie (de overhead van de organisatie); de resterende 79,8% (2019: 72,6%) is besteed aan activiteiten en projecten binnen de doelstellingen van de organisatie.

Aan de lastenkant vallen de volgende posten op:
De salariskosten waren met € 478.200,- (begroot: € 470.000,-) hoger dan ingeschat, omdat per 1 november de formatie met 0,89 FTE werd uitgebreid. In verband met het overlijden van Frans Swinkels vond een eenmalige overlijdensuitkering plaats van € 8.637.

De bureaukosten en reis- en verblijfskosten waren in algemene zin lager dan begroot, als gevolg van het feit dat medewerkers sinds maart 2020 zoveel mogelijk thuiswerken. De vergoeding voor thuiswerken is om diezelfde reden hoger uitgevallen.

De juridische kosten en leges zijn met € 35.340,- (begroot: € 15.000,-) fors hoger dan begroot en veel hoger dan in 2019 (€ 19.522,-). Het betreft advocaatkosten, griffiegelden en eigen bijdragen voor milieurechtsbijstand die de BMF soms betaalt namens aangesloten organisaties. De reden voor de stijging is het feit dat er in 2020 een aantal nieuwe procedures is gestart. Van 1 aangesloten organisatie hebben we een financiële bijdrage gekregen voor een juridische procedure; andere donaties uit de achterban ten behoeve van juridische procedures zijn niet als zodanig zichtbaar in de boekhouding.

Aan overige organisatiekosten werd € 4.504,- uitgegeven (begroot: € 0,-). Het betrof de kosten voor rouwadvertenties en de aanschaf van materialen om op kantoor 'coronaproof' te kunnen werken.

De posten Ziektewetverzekering en Correcte aftrekbare voorbelasting zijn bij de begroting te laag ingeschat. Dit zijn voor de BMF niet-beïnvloedbare kosten.

6.3 Financiële reserves

Reserves
Het Algemeen Bestuur heeft besloten om het positieve resultaat toe te voegen aan de volgende reserves:
- Egalisatiereserve: + € 45.015,-
- Bestemmingsreserves: + € 0,-
- Continuïteitsreserve: + € 38.668,-

Continuïteitsreserve
Het Algemeen Bestuur heeft besloten om het resterende batige saldo toe te voegen aan de continuïteitsreserve om daarmee de structurele financiële positie van de BMF te versterken, bij het (deels) wegvallen van financiering. De stand van de continuïteitsreserve komt daarmee per 31-12-2020 uit op € 224.662,- (2019: € 185.994,-).

Egalisatiereserve
De toevoeging aan de egalisatiereserve met 10% van het verstrekte provinciaal subsidiebedrag voor het betreffende boekjaar past binnen de regels. Om financiële tegenvallers in de toekomt te kunnen opvangen, wordt de egalisatiereserve gevuld. Het is de verwachting dat deze reserve in de komende jaren uitloopt.

Bestemmingsreserves
De BMF heeft de volgende bestemmingsreserves: herhuisvesting, professionalisering project/ urenadministratie, circulaire economie en burgerinitiatief.

Herhuisvesting
In 2019 is er een nieuwe bestemmingsreserve gevormd ten behoeve van de onverwachte eenmalige structurele stijging van de huisvestingskosten naar een marktconform niveau (per 1-11-2019) en indexatie (per 1-1-2020), omdat deze stijging niet wordt gedekt door gestegen inkomsten. Omdat verdere stijgingen van de huisvestingskosten niet uit te sluiten zijn, onderzoekt de BMF of verhuizing naar een andere locatie wellicht voordeliger is. In dat geval wordt deze bestemmingsreserve aangewend ten behoeve van de verhuizing naar een andere locatie.

Professionalisering project/urenadministratie
Er is in 2019 ook een nieuwe bestemmingsreserve gevormd ten behoeve van professionalisering van de project- en urenadministratie. Na een testperiode van drie maanden is de bestaande urenadministratie in Excel vervangen door het systeem ClockWise. Er is nog geen geautomatiseerde IT-ondersteuning voor de projectadministratie gevonden, maar hiervoor is een inventarisatie gaande binnen de Natuur en Milieufederaties. De BMF wacht de uitkomst daarvan af.

Circulaire economie
Dit bestemmingsreserve is in 2017 ingesteld met als doel om te zorgen voor financiële dekking van de activiteiten binnen dit thema in het werkplan 2018. Voorzien was tijdens het opstellen van dat werkplan om de dekking uit de resultaatbestemming te betrekken. De activiteiten die de BMF uitvoert binnen dit thema worden inmiddels gedekt vanuit de reguliere provinciale subsidie.

Burgerinitiatief
In 2020 zijn er vier aanvragen voor het BMF Activiteitenfonds ingediend, waarvan er twee zijn gehonoreerd met een financiële bijdrage van € 500,-. De twee aanvragen hebben in 2020 een voorschot van 50% ontvangen; de andere helft volgt na oplevering in 2021. Een toegekende aanvraag uit 2019 heeft ook nog een bijdrage van € 250,- tegoed; vanwege corona heeft de uitvoering van die aanvraag vertraging opgelopen.

Fondsen
De BMF heeft de volgende fondsen: Casimir fonds en fonds juridische procedures.

Casimir fonds
In 2020 heeft er geen onttrekking plaatsgevonden uit dit fonds. Eind van het jaar is er een oproep gedaan binnen de aangesloten organisaties om kandidaten voor te dragen, zodat de prijs in 2021 opnieuw kan worden toegekend.

Fonds juridische procedures
Er is € 40.000,- aan het fonds toegevoegd om de in 2020 gerealiseerde kosten ad € 35.340,- te kunnen dekken.

Zie voor de mutaties in de fondsen de jaarrekening.

De reservevorming in het Eigen Vermogen voldoet aan de VFI-richtlijn, namelijk:
- er wordt geen reserve gevormd, zonder dat deze bestemd is;
- de continuïteitsreserve is bedoeld om risico's op korte termijn op te vangen.

Beleggingsbeleid BMF
De reserves van de BMF worden niet aangewend voor belegging in effecten, zoals aandelen en obligaties. In 2020 zijn de aanwezige liquide middelen verspreid over meerdere banken.

Financieel beheer
In de loop van een kalenderjaar stelt de directie een voortgangsrapportage op, waarbij begroting versus realisatie wordt vergeleken. Ook wordt de prognose tot het einde van het jaar bijgewerkt en wordt de te verwachten liquiditeit van de organisatie voor de komende 6 maanden in beeld gebracht.

7 | Jaarrekening 2020

7 | Jaarrekening

7.1 Balans

Activa	31-12-2020	31-12-2019
Benodigd voor de bedrijfsvoering	€ 19.425	€ 17.838
Direct in gebruik voor de doelstelling	€ 0	€ 0
Totaal materiële vaste activa	**€ 19.425**	**€ 17.838**
Vorderingen	€ 37.008	€ 93.087
Overige overlopende activa	€ 83.864	€ 32.050
Totaal vlottende activa	**€ 120.872**	**€ 125.137**
Liquide middelen	**€ 705.478**	**€ 579.002**
Activa totaal	**€ 845.775**	**€ 721.977**

Passiva	31-12-2020	31-12-2019
Stichtingskapitaal	€ 45	€ 45
Continuïteitsreserve	€ 224.662	€ 185.994
Egalisatiereserve provincie	€ 89.485	€ 44.470
Bestemmingsreserves	€ 69.925	€ 68.838
Totaal reserves	**€ 384.117**	**€ 299.347**
Casimir fonds	€ 3.110	€ 3.110
Fonds juridische procedures	€ 17.855	€ 13.195
Totaal fondsen	**€ 20.965**	**€ 16.305**
Totaal reserves en fondsen	**€ 405.082**	**€ 315.652**
Crediteuren	€ 38.020	€ 36.180
Overige overlopende passiva	€ 402.673	€ 370.145
Totaal kortlopende schulden	**€ 440.693**	**€ 406.325**
Totaal	**€ 845.775**	**€ 721.977**

7.2 Staat van baten en lasten over 2020

Omschrijving	Werkelijk 2020	Begroting 2020	Werkelijk 2019
BATEN			
Baten van particulieren	€ 15.664	€ 12.400	€ 10.224
Baten van bedrijven	€ 13.137	€ 0	€ 16.258
Baten van verbonden organisaties zonder winststreven	€ 244.236	€ 215.202	€ 223.900
Baten van subsidies en overheden	€ 572.708	€ 536.667	€ 519.759
Baten van andere organisaties zonder winststreven	€ 190.525	€ 113.518	€ 134.027
Som van de geworven baten	**€ 1.036.270**	**€ 877.787**	**€ 904.168**
Baten als tegenprestatie voor de levering producten/diensten	€ 30.507	€ 0	€ 8.767
TOTAAL BATEN	**€ 1.066.777**	**€ 877.787**	**€ 912.935**
LASTEN			
Natuur, landschap en biodiversiteit	€ 101.760	€ 128.083	€ 146.160
Water en ondergrond	€ 133.958	€ 123.269	€ 99.854
Landbouw	€ 234.984	€ 237.297	€ 208.118
Duurzame economie	€ 181.449	€ 166.744	€ 150.701
Communicatie en achterbanactiviteiten	€ 150.355	€ 201.693	€ 75.055
Totaal besteed aan doelstellingen	**€ 802.506**	**€ 857.086**	**€ 679.888**
Wervingskosten	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Kosten beheer en administratie	**€ 174.341**	**€ 0**	**€ 144.796**
Som van de lasten	**€ 976.847**	**€ 857.086**	**€ 824.684**
Saldo voor financiële baten en lasten	€ 89.930	€ 20.701	€ 88.251
Saldo financiële baten en lasten	€ 0	€ 0	€ 0
Saldo van baten en lasten	**€ 89.930**	**€ 20.701**	**€ 88.251**
BESTEMMING SALDO VAN BATEN EN LASTEN			
Toevoeging/onttrekking van:			
Continuïteitsreserve	€ 38.668	€ 20.701	€ 12.060
Bestemmingsreserves	€ 46.602	€ 0	€ 85.713
Bestemmingsfondsen	€ 4.660	€ 0	€ -9.522
Totaal	**€ 89.930**	**€ 20.701**	**€ 88.251**

* De Provinciale Milieufederaties hanteren voor het inzichtelijk maken van deze kosten een uniforme systematiek die gebaseerd is op de aanbeveling Toepassing van Richtlijn 650 voor Kosten Beheer en Administratie van Goede Doelen Nederland. De kosten voor beheer en administratie worden inzichtelijk gemaakt in de toelichting lastenverdeling, maar worden in de Staat van Baten en Lasten volledig toegerekend aan de doelstellingen.

7.3 Lastenverdeling per doelstelling

Omschrijving	Landschap & Biodiversiteit	Water & Klimaat	Landbouw & Voedsel	Duurzame energie	Communicatie & Achterban	Fondsen-werving	Beheer & Administratie	Totaal 2020	Begroting 2020	Totaal 2019
	11,55%	9,03%	21,52%	19,63%	18,03%	0,00%	20,24%	100,00%		
Personeelskosten	€ 77.465	€ 60.564	€ 144.333	€ 131.657	€ 120.926	€ 0	€ 135.748	€ 670.693	€ 673.886	€ 582.538
Huisvestingskosten	€ 4.151	€ 3.245	€ 7.733	€ 7.054	€ 6.479	€ 0	€ 7.273	€ 35.936	€ 35.200	€ 31.234
Bureaukosten	€ 3.169	€ 2.477	€ 5.904	€ 5.385	€ 4.946	€ 0	€ 5.552	€ 27.433	€ 36.500	€ 39.567
Organisatiekosten	€ 10.424	€ 8.149	€ 19.421	€ 17.716	€ 16.272	€ 0	€ 18.266	€ 90.248	€ 67.000	€ 83.944
Afschrijvingskosten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 5.643	€ 5.643	€ 3.750	€ 3.106
Financieringskosten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.858	€ 1.858	€ 750	€ 1.606
Lasten voorgaande jaren	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal	**€ 95.208**	**€ 74.435**	**€ 177.392**	**€ 161.812**	**€ 148.623**	**€ 0**	**€ 174.341**	**€ 831.811**	**€ 817.086**	**€ 741.995**
Verdeling B & A	14,48%	11,32%	26,98%	24,61%	22,61%					
	€ 25.246	**€ 19.738**	**€ 47.039**	€ 42.908	€ 39.410	€ 0	€ -174.341			
Directe projectkosten	**€ 6.552**	**€ 59.523**	**€ 57.592**	**€ 19.637**	**€ 1.732**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 145.036**	**€ 40.000**	**€ 82.690**
Totale kosten 2020	**€ 127.006**	**€ 153.696**	**€ 282.023**	**€ 224.357**	**€ 189.765**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 976.847**		
Verdeling begroting 2020	€ 128.083	€ 123.269	€ 237.297	€ 166.744	€ 201.693	€ 0	€ 0		**€ 857.086**	
Verdeling jaarrekening 2019	€ 146.160	€ 99.854	€ 208.118	€ 150.701	€ 75.055	€ 0	€ 144.796			**€ 824.684**

Kostentoerekening

De kosten worden aan de doelstellingen toegerekend op basis van de urenregistratie.

Kengetallen

- Wervingspercentage: dit zijn de wervingskosten gedeeld door de som van de geworven baten = 0% (2019: 0% en 2018: 9,9%).
- % besteed aan de doelstellingen ten opzichte van totale lasten (voor verdeling Beheer & Administratie) = 79,8% (2019: 72,4% en 2018: 69,8%).
- % kosten Beheer & Administratie (voor verdeling) ten opzichte van totale kosten = 20,2% (2019: 27,6% en 2018: 30,2%).

7.4 Kasstroomoverzicht 2020

Omschrijving		31-12-2020		31-12-2019
KASSTROOM UIT OPERATIONELE ACTIVITEITEN				
Exploitatieresultaat		€ 89.930		€ 88.251
Aanpassingen voor:				
- afschrijvingen	€ 5.643		€ 3.106	
- mutaties voorzieningen	€ 0		€ 0	
		€ 5.643		€ 3.106
Veranderingen in vlottende middelen:				
- voorraden	€ 0		€ 0	
- vorderingen	€ 4.265		€ -43.688	
- kortlopende schulden (exclusief schulden aan kredietinstellingen)	€ 34.367		€ 255.524	
		€ 38.632		**€ 211.836**
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		**€ 134.205**		**€ 303.193**
KASSTROOM UIT INVESTERINGSACTIVITEITEN				
Investeringen materiële vaste activa	€ -7.230		€ -16.682	
Desinvesteringen materiële vaste activa			€ 0	
Overige investeringen in financiële vaste activa	€ 0		€ 0	
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		**€ -7.230**		**€ -16.682**
KASSTROOM UIT FINANCIERINGSACTIVITEITEN				
Mutatie reserves	€ -500		€ 0	
Aflossing langlopende schulden	€ 0		€ -10.000	
Overige mutaties reserves en fondsen	€ 0		€ 0	
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten		**€ -500**		**€ -10.000**
Mutatie Liquide Middelen		**€ 126.475**		**€ 276.511**

Liquide Middelen	31-12-2019	31-12-2020	Mutatie
ING bank	€ 1.053	€ 26.188	€ 25.135
ING bank spaarrekening	€ 85.875	€ 154.893	€ 69.018
Triodos Bank	€ 35.186	€ 13.253	€ -21.933
Triodos Internet Rendementrekening	€ 281.763	€ 285.961	€ 4.198
ASN bank	€ 175.060	€ 225.098	€ 50.038
Kas	€ 65	€ 84	€ 19
Totaal	**€ 579.002**	**€ 705.477**	**€ 126.475**

* De BMF beheert op verzoek van vijf partijen een verleend subsidiebedrag van in totaal € 271.936,- en de toekomstige bijdrage van Waterschap Brabantse Delta ten behoeve van uitvoering van het Koepelplan Voedselbossen. Op 31 december 2020 betrof het een bedrag van € 184.643,-. Gedurende de looptijd van dit project (t/m 2021) zullen deze projectgelden in overleg met de vijf partijen aan de afgesproken projectdoelen worden besteed.

7.5 Grondslagen van waardering en van bepaling van het resultaat

Algemene grondslagen/verslaggeving volgens CBF-Keurmerk

De jaarrekening is opgesteld conform de Richtlijn 650 “Fondsenwervende organisaties” zoals opgenomen in de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. Doel van deze Richtlijn is inzicht te geven in de kosten van de organisatie en besteding van de gelden in relatie tot het doel waarvoor die fondsen bijeengebracht zijn. De jaarrekening is opgesteld in euro’s.

Vergelijkende cijfers

De vergelijkende cijfers over 2019 zijn waar relevant aangepast om vergelijkbaarheid met het verslagjaar mogelijk te maken.

Grondslagen van waardering

Algemene grondslagen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde verslaggevingsregels. Activa en passiva worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, tenzij een andere waarderingsgrondslag is vermeld.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa, benodigd voor de doelstelling en voor de bedrijfsvoering, worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs verminderd met de op basis van de geschatte gebruiksduur bepaalde afschrijvingen, met inachtneming van een eventuele restwaarde. De afschrijvingen bedragen een percentage van deze verkrijgingsprijs.

Vorderingen, liquide middelen, schulden en overlopende activa en passiva

Deze zijn opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs; waardering geschiedt onder aftrek van een voorziening wegens oninbaarheid, gebaseerd op een individuele beoordeling van de vorderingen.

Projectverplichtingen zijn opgenomen op basis van een besluit ter zake, welke schriftelijk is kenbaar gemaakt aan de ontvanger van de subsidie en worden ten laste gebracht van het boekjaar waarin de projectactiviteiten dienen te worden uitgevoerd door de uitvoerende projectpartner.

Reserves en fondsen

Reserves betreffen gelden ter vrije beschikking van de Stichting. Door het bestuur kunnen doelreserves worden aangehouden voor aanwending aan een specifiek doel.

Fondsen betreffen gelden die besteed moeten worden in het kader van de doelstelling waarvoor deze ter beschikking zijn gesteld. Dit betreft het niet bestede deel van toegekende donaties en andere fondsen en gelden die vastliggen in vaste activa.

Grondslagen voor resultaatbepaling

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de toegekende subsidiebaten en overige baten en de kosten en andere lasten over het jaar. De resultaten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd; verliezen reeds zodra zij voorzienbaar zijn.

Baten

De baten zijn gevormd door alle aan het verslagjaar toe te rekenen opbrengsten.

Nalatenschappen worden opgenomen in het verslagjaar waarin de omvang van de nalatenschap betrouwbaar kan worden vastgesteld, derhalve indien de betaling is aangekondigd. Voorschotten worden verantwoord in het boekjaar waarin zij worden ontvangen. Giften in natura worden gewaardeerd tegen reële waarde.

Lasten

Financiële baten en lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende renteopbrengsten en -lasten.

Projectverplichtingen

Projectverplichtingen worden ten laste gebracht van het boekjaar waarin de contractueel afgesproken projectperiode valt. De projectbestedingen worden derhalve toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Personeelsbeloning

Salarissen en sociale lasten worden toegerekend aan de verslagperiode waarin deze verschuldigd zijn, in overeenstemming met de arbeidsovereenkomsten.
De Stichting hanteert voor haar medewerkers een pensioenregeling waarbij de pensioenuitkeringen zijn gebaseerd op middelloon. Deze pensioenregeling is ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds Pensioenfonds Zorg en Welzijn. De over het boekjaar verschuldigde premies worden als kosten verantwoord.

Voor per balansdatum nog niet betaalde premies wordt een schuld opgenomen. De risico’s voor prijsindexatie en beleggingsrendement kunnen mogelijk leiden tot aanpassing van de toekomstige bijdragen aan het Pensioenfonds Zorg en Welzijn. Deze risico’s komen niet tot uitdrukking in een in de balans opgenomen voorziening. In geval van een tekort bij het Pensioenfonds Zorg en Welzijn heeft de Stichting geen verplichting tot het doen van aanvullende bijdragen anders dan toekomstig hogere premies.

Het pensioenfonds PFZW heeft een dekkingsgraad van 88,3% ultimo 2020 (2019: 96,5%). PFZW heeft in januari 2020 een nieuw herstelplan ingediend bij De Nederlandsche Bank (DNB) voor de periode 2020-2029. Het herstelplan gaat uit van berekeningen die moeten voldoen aan de regels uit de Pensioenwet. Het is wettelijk verplicht om binnen de hersteltermijn de vereiste dekkingsgraad te bereiken. Voor PFZW geldt per eind 2019 een vereiste dekkingsgraad van 123,4%, eind 2020 is dit naar verwachting 121,4%. In het bijgewerkte herstelplan van januari 2020 laat PFZW zien dat de beleidsdekkingsgraad eind 2027 weer op het vereiste niveau kan zijn. Dit is binnen de wettelijke hersteltermijn van 10 jaar. Zolang er niet genoeg geld in kas is, past PFZW dit plan elk jaar aan en legt het ter goedkeuring voor aan toezichthouder De Nederlandsche Bank (DNB).

Dit zijn de maatregelen die nu in het herstelplan zijn opgenomen: PFZW verhoogt de premie met een premieopslag van 2%-punt gedurende de herstelperiode. Deze opslag is bedoeld om de dekkingsgraad sneller te herstellen en op termijn terug te keren naar een financiële positie waarin het weer mogelijk is om de pensioenen te verhogen (indexeren). Gedurende het herstelplan verhoogt PFZW de pensioenen niet volledig. Volgens de wettelijke eisen mag verhogen pas vanaf dekkingsgraad van 110%, en dan alleen geleidelijk. Bij een dekkingsgraad van ongeveer 130% kan PFZW volledig indexeren. Het indexeren van de pensioenen heeft echter wel tot gevolg dat het herstel langzamer gaat. Als PFZW niet tijdig uit herstel komt, dan kan het nog het indexatiebeleid aanpassen (door bijvoorbeeld later te indexeren). niet PFZW mag tijdens de herstelperiode niet meer beleggingsrisico nemen. Bijvoorbeeld om een hoger verwacht rendement te behalen en daarmee eerder uit herstel te komen. Het verwachte rendement uit de beleggingen draagt naar verwachting wel bij aan herstel, maar is onzeker en kan ook tegenvallen.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen. Kasstromen in vreemde valuta worden omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Belastingen, rentebaten en soortgelijke opbrengsten, alsmede rentelasten en soortgelijke kosten, worden opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Transacties waarbij geen ruil van geldmiddelen plaatsvindt, waaronder financiële leasing, worden niet in het kasstroomoverzicht opgenomen. De betaling van de leasetermijnen uit hoofde van het financiële leasecontract wordt voor het gedeelte dat betrekking heeft op de aflossing als een uitgave uit financieringsactiviteiten aangemerkt en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de interest als een uitgave uit operationele activiteiten.

Excursie van het Netwerk Goed Boeren, foto: Erik van der Burgt

7.6 Toelichting op de balans per 31 december 2020

Activa		31-12-2020		31-12-2019
MATERIËLE VASTE ACTIVA				
Benodigd voor de bedrijfsvoering				
Aanschafwaarde per 1 januari	€	95.640	€	94.102
Cumulatieve afschrijving t/m vorig boekjaar	€	-77.802	€	-89.841
Boekwaarde per 1 januari	**€**	**17.838**	**€**	**4.261**
Investeringen	€	7.230	€	16.682
Desinvesteringen	€	-24.895	€	-15.144
Cumulatieve afschrijving desinvestering	€	24.895	€	15.144
Afschrijving	€	-5.643	€	-3.105
Boekwaarde per 31 december	**€**	**19.425**	**€**	**17.838**
Cumulatieve aanschafwaarde per 31 december	€	78.006	€	95.640
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december	€	-58.581	€	-77.802
Boekwaarde per 31 december	**€**	**19.425**	**€**	**17.838**
Direct in gebruik voor de doelstelling				
Boekwaarde per 31 december	€	0	€	0
Totaal materiële vaste activa	**€**	**19.425**	**€**	**17.838**

* Inventaris en hardware worden afgeschreven in 5 jaar.

VORDERINGEN				
Debiteuren	€	37.458	€	93.762
Voorziening dubieuze debiteuren	€	-450	€	-675
Stand per 31 december	**€**	**37.008**	**€**	**93.087**

OVERIGE OVERLOPENDE ACTIVA				
Vooruitbetaalde posten	€	33.304	€	0
Rente spaarrekening	€	0	€	0
Te ontvangen subsidies projecten	€	50.560	€	32.050
Totaal overige overlopende activa	**€**	**83.864**	**€**	**32.050**

LIQUIDE MIDDELEN				
ING bank	€	26.188	€	1.053
ING bank spaarrekening	€	154.893	€	85.875
Triodos Bank	€	13.253	€	35.186
Triodos Internet Rendementrekening	€	285.961	€	281.763
ASN Bank	€	225.098	€	175.060
Kas	€	85	€	65
Stand per 31 december	**€**	**705.478**	**€**	**579.002**

* De liquide middelen zijn ter vrije besteding van de instelling.

Passiva	31-12-2020	31-12-2019
RESERVES EN FONDSEN		

RESERVES				
Stichtingskapitaal	€	45	€	45

Continuïteitsreserve				
Stand per 1 januari	€	185.994	€	173.934
Resultaatbestemming	€	38.668	€	12.060
Stand per 31 december	€	224.662	€	185.994

Egalisatiereserve provincie 2019				
Stand per 1 januari	€	44.470	€	0
Resultaatbestemming	€	0	€	44.470
Stand per 31 december	€	44.470	€	44.470

Egalisatiereserve provincie 2020				
Stand per 1 januari	€	0	€	0
Resultaatbestemming	€	45.015	€	0
Stand per 31 december	€	45.015	€	0

Reserve financiering activa bedrijfsvoering				
Stand per 1 januari	€	17.838	€	4.095
Resultaatbestemming	€	1.587	€	13.743
Stand per 31 december	€	19.425	€	17.838

Bestemmingsreserve herhuisvesting				
Stand per 1 januari	€	22.500	€	0
Resultaatbestemming	€	0	€	22.500
Stand per 31 december	€	22.500	€	22.500

Bestemmingsreserve professionalisering project/urenadministratie				
Stand per 1 januari	€	5.000	€	0
Resultaatbestemming	€	0	€	5.000
Stand per 31 december	€	5.000	€	5.000

Bestemmingsreserve circulaire economie				
Stand per 1 januari	€	14.250	€	14.250
Resultaatbestemming	€	0	€	0
Stand per 31 december	€	14.250	€	14.250

Bestemmingsreserve burgerinitiatief				
Stand per 1 januari	€	9.250	€	9.250
Resultaatbestemming toevoeging	€	0	€	0
Onttrekking	€	-500	€	0
Stand per 31 december	€	8.750	€	9.250

Totaal reserves	**€**	**356.617**	**€**	**271.847**

Passiva	31-12-2020	31-12-2019
FONDSEN		

Casimir fonds				
Stand per 1 januari	€	3.110	€	3.110
Bestedingen			€	0
Resultaatbestemming	€	0	€	0
Stand per 31 december	**€**	**3.110**	**€**	**3.110**

* Dit fonds is ontstaan na een schenking van de heer Casimir. Periodiek wordt een prijs uitgereikt aan Brabantse burgers of organisaties die een positieve bijdrage aan het milieu hebben geleverd. De kosten voor deze prijs worden middels de resultaatbestemming onttrokken aan dit fonds.

Fonds juridische procedures				
Stand per 1 januari	€	13.195	€	22.717
Resultaatbestemming toevoeging	€	40.000	€	10.000
Resultaatbestemming onttrekking	€	-35.340	€	-19.522
Stand per 31 december	**€**	**17.855**	**€**	**13.195**

* In de contracten met de TBO's is afgesproken dat er, indien nodig, per organisatie een bijdrage zal worden geleverd aan het Fonds juridische procedures. De BMF voegt vanuit de vrij besteedbare gelden van de Nationale Postcodeloterij dan hetzelfde bedrag toe. De jaarlijkse kosten inzake juridische procedures worden uit dit Fonds onttrokken. Op deze wijze wordt gewaarborgd dat provinciale subsidies niet worden gebruikt voor juridische procedures.

Totaal fondsen	**€**	**20.965**	**€**	**16.305**
Totaal Reserves en Fondsen	**€**	**377.582**	**€**	**288.152**

RESULTAATBESTEMMING		
Het resultaat is als volgt toegevoegd/onttrokken aan de reserves en fondsen:		
Toevoeging continuïteitsreserve	€	38.668
Onttrekking reserve financiering activa	€	1.587
Onttrekking Casimir fonds	€	0
Toevoeging egalisatiereserve subsidies	€	45.015
Toevoeging bestemmingsreserve herhuisvesting	€	0
Toevoeging bestemmingsreserve professionalisering project/ urenadministratie	€	0
Toevoeging bestemmingsfonds juridische procedures	€	40.000
Onttrekking bestemmingsfonds juridische procedures	€	-35.340
Totaal resultaatbestemming	**€**	**89.930**

* Het Algemeen Bestuur heeft besloten om de continuïteitsreserve aan te vullen met een bedrag van € 38.668,- ter verdere versterking van de continuïteitspositie van de BMF.
De stand van het continuïteitsreserve komt daarmee per 31-12-2020 op € 224.662,-. De continuïteit van de organisatie en de mogelijkheden om ook op de (middel)lange termijn haar doelstellingen te kunnen blijven nastreven, blijft een punt van zorg voor het Algemeen Bestuur.

Passiva		31-12-2020		31-12-2019
KORTLOPENDE SCHULDEN				
Crediteuren	€	38.020	€	36.180
Aflossingsverplichting terug te betalen subsidiegelden	€	0	€	10.000
Omzetbelasting af te dragen	€	7.594	€	2.628
Te betalen loonheffing	€	22.959	€	14.410
Te betalen pensioenpremies	€	9.101	€	6.743
Te betalen accountantskosten	€	9.250	€	11.875
Verplichting vakantietoeslag	€	24.091	€	22.494
Verplichting vakantiedagen	€	22.224	€	46.938
Te betalen eindejaarsuitkering	€	21.943	€	18.961
Terugbetalingsverplichting provincie	€	58.520	€	0
Vooruitontvangen op projecten	€	202.472	€	218.081
Overige overlopende passiva	€	24.519	€	18.015
Totaal kortlopende schulden	**€**	**440.693**	**€**	**406.325**

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

- Huur gebouwen.

Het huurcontract is per 1 juli 1993 aangegaan en heeft een onbepaalde looptijd. De opzegtermijn bedraagt drie maanden. De huur inclusief servicekosten en btw bedraagt met ingang van 1 januari 2021 € 3.114,66 per maand.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich na balansdatum 31 december 2020 geen gebeurtenissen voorgedaan die in deze jaarrekening zijn te vermelden.

7.7 Toelichting op de staat van baten en lasten per 31 december 2020

Omschrijving	Werkelijk 2020	Begroting 2020	Werkelijk 2019
BATEN			
Particulieren			
Contributies	€ 5.640	€ 4.400	€ 1.935
Donaties	€ 10.024	€ 8.000	€ 8.289
Totaal	**€ 15.664**	**€ 12.400**	**€ 10.224**
Bedrijven			
Projectbijdragen	€ 13.137	€ 0	€ 16.258
Totaal	**€ 13.137**	**€ 0**	**€ 16.258**
Verbonden organisaties zonder winststreven			
Vrij besteedbare gelden	€ 118.000	€ 118.002	€ 118.000
Projectbijdragen	€ 126.236	€ 97.200	€ 105.900
Totaal	**€ 244.236**	**€ 215.202**	**€ 223.900**
* De looptijd van de toezegging van de Nationale Postcode Loterij loopt, per rapportdatum, tot en met 2021.			
Subsidies en overheden			
Reguliere Subsidie Provincie	€ 391.632	€ 450.152	€ 444.699
Subsidies overige projecten Provincie	€ 91.483	€ 32.435	€ 75.060
Subsidies projecten overige overheden	€ 89.593	€ 54.080	€ 0
Totaal	**€ 572.708**	**€ 536.667**	**€ 519.759**
Andere organisaties zonder winststreven			
Bijdrage terreinbeherende organisaties	€ 64.062	€ 62.369	€ 72.150
Overige projectbijdragen	€ 126.463	€ 51.149	€ 61.877
Totaal	**€ 190.525**	**€ 113.518**	**€ 134.027**
Overige baten			
Baten voorgaand jaar	€ 0	€ 0	€ 0
Tegenprestatie levering producten/diensten	€ 30.507	€ 0	€ 8.767
Totaal	**€ 30.507**	**€ 0**	**€ 8.767**
LASTEN			
Personeelskosten			
Salariskosten	€ 478.200	€ 470.000	€ 378.059
Eindejaarsuitkering	€ 15.900	€ 18.786	€ 13.934
Totaal bruto loon	**€ 494.100**	**€ 488.786**	**€ 391.993**
Sociale lasten	€ 87.009	€ 84.600	€ 67.517
Pensioenpremies	€ 37.215	€ 47.000	€ 30.073
Ontvangen ziekengelden	€ 0	€ 0	€ 0
Overlijdensuitkering	€ 8.637	€ 0	€ 0
Reis- en verblijfskosten	€ 8.831	€ 20.000	€ 19.780
Vergoeding thuis werken	€ 3.581	€ 500	€ 175
Deskundigheidsbevordering	€ 611	€ 2.500	€ 2.336

Omschrijving	Werkelijk 2020	Begroting 2020	Werkelijk 2019
Coaching	€ 0	€ 2.500	€
Ziektewetverzekering	€ 17.926	€ 7.000	€ 3.930
Arbodienst	€ 1.094	€ 1.000	€ 486
Inhuur personeel	€ 4.000	€ 9.000	€ 54.771
Werving personeel	€ 0	€ 1.000	€ 1.863
Vrijwilligersvergoeding/werkervaringsplaats	€ 5.697	€ 5.000	€ 5.291
Overige personeelskosten	€ 1.992	€ 5.000	€ 4.323
Totaal	**€ 670.693**	**€ 673.886**	**€ 582.538**

Gemiddelde personeelsbezetting (in FTE)	10,3	10,0	7,0

Huisvestingskosten			
Huur	€ 25.257	€ 22.200	€ 19.025
Energiekosten	€ 0	€ 0	€ 4.745
Servicekosten	€ 10.351	€ 12.500	€ 1.609
Schoonmaakkosten	€ 0	€ 0	€ 3.979
Overige huisvestingskosten	€ 328	€ 500	€ 1.876
Totaal	**€ 35.936**	**€ 35.200**	**€ 31.234**

Bureaukosten			
Telefoonkosten	€ 3.322	€ 5.000	€ 3.504
PR-materiaal/website	€ 2.206	€ 5.000	€ 6.667
Kopieer- en drukwerkkosten	€ 1.234	€ 3.000	€ 3.313
Kantoorbenodigdheden en porti	€ 1.737	€ 1.000	€ 876
Documentatie en vakliteratuur	€ 977	€ 1.000	€ 1.004
Computermaterialen en onderhoud	€ 823	€ 1.000	€ 297
Ondersteuning netwerkbeheer	€ 8.169	€ 10.000	€ 13.987
Representatiekosten	€ 139	€ 1.000	€ 562
Contributies en bijdragen	€ 6.279	€ 4.500	€ 4.603
Software	€ 2.547	€ 5.000	€ 4.754
Totaal	**€ 27.433**	**€ 36.500**	**€ 39.567**

Organisatiekosten			
Administratiekosten	€ 10.437	€ 12.000	€ 13.896
Accountants- en advieskosten	€ 10.870	€ 7.500	€ 10.680
Kosten CBF-keurmerk	€ 2.196	€ 2.000	€ 2.147
Burgerinitiatief/activiteitenfonds	€ 0	€ 2.000	€ 1.250
Kosten Raad van Toezicht	€ 0	€ 2.500	€ 356
Vergaderkosten	€ 429	€ 5.000	€ 5.022
Juridische kosten en leges	€ 35.340	€ 15.000	€ 19.522
Overige	€ 4.504	€ 0	€ 950
Correcte aftrekbare voorbelasting	€ 25.882	€ 20.000	€ 29.646
Zakelijke verzekeringen	€ 590	€ 1.000	€ 475
Totaal	**€ 90.248**	**€ 67.000**	**€ 83.944**

Omschrijving	Werkelijk 2020	Begroting 2020	Werkelijk 2019
Afschrijvingskosten			
Afschrijvingskosten inventaris	€ 1.404	€ 1.750	€ 440
Afschrijvingskosten automatisering	€ 4.239	€ 2.000	€ 2.666
Totaal	**€ 5.643**	**€ 3.750**	**€ 3.106**

Financieringskosten			
Rente en bankkosten	€ 1.858	€ 750	€ 1.606
Totaal	**€ 1.858**	**€ 750**	**€ 1.606**

Projectkosten	**€ 145.036**	**€ 40.000**	**€ 82.690**

Lasten voorgaande jaren			
Afwikkeling projecten	€ 0	€ 0	€ 0
Overige lasten voorgaande jaren	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**

7.8 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen

Bezoldiging topfunctionarissen

Bedragen x € 1	F. Dingemans	M. Mouwen
Functiegegevens	Directeur	Adj. Directeur
Aanvang en einde functievervulling	01/01/20-31/12/20	01/01/20-31/12/20
Omvang dienstverband	1,0	0,83
Dienstbetrekking	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare beloning	81.917	56.115
Beloning belastbaar op termijn	7.864	5.387
Subtotaal	**89.781**	**61.502**

Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	201.000	167.493
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	0	0
Totale bezoldiging	**89.781**	**61.502**

Reden waaron de overschrijding al dan niet is toegestaan.	n.v.t	n.v.t
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t	n.v.t

8 | Overige gegevens

ACCOUNTANTS
IN NON-PROFIT

Stichting Brabantse Milieufederatie
Spoorlaan 434b
5038 CH TILBURG

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de dagelijkse bestuur en het algemeen bestuur van Stichting Brabantse Milieufederatie

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2020

Ons oordeel
Wij hebben de jaarrekening 2020 (pagina 45 tot en met 59) van Stichting Brabantse Milieufederatie gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Brabantse Milieufederatie, te Tilburg per 31 december 2020 en van het resultaat over 2020 in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties en met de bepaling van en krachtens de Wet Normering Topinkomens (WNT).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2020 met een balanstotaal van € 721.977;
2. de staat van baten en lasten voor het boekjaar 2020 met een resultaat van € 88.251 (overschot); en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2020 in alle van materieel belang zijnde aspecten voldoen aan de eisen van financiële rechtmatigheid. Dit houdt in dat de aan de subsidie verbonden verplichtingen met een financieel effect, zoals vastgelegd in de subsidiebeschikking zijn nageleefd, voor zover dit in redelijkheid te toetsen is. Deze verplichtingen zijn opgesomd in artikel 4 van Regeling controleprotocol subsidies Noord-Brabant.

De basis voor ons oordeel
Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol Wet Normering Topinkomens vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Brabantse Milieufederatie te Tilburg, zoals vereist in de Verordening inzake de Onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening Gedrags- en Beroepsregels Accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd
In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2020 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens;
- Bijlage 1: Toelichting urenadministratie;
- Bijlage 2: Ontvangen projectsubsidies Stichting De Natuur en Milieufederaties 2020

Correspondentie
Postbus 327
3360 AH
Sliedrecht

0172 - 750 175
info@withaccountants.nl
www.withaccountants.nl
@withaccountants

IBAN NL71 INGB 0667 8301 62
KvK 28112484

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

– met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
– alle informatie bevat die op grond van de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 'Fondsenwervende organisaties' vereist is.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag in overeenstemming met RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur voor de jaarrekening
Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties en de bepalingen van en krachtens de Wet Normering Topinkomens (WNT). In dit kader is het dagelijks bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het dagelijks bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het dagelijks bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het dagelijks bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het dagelijks bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de onderstaande bijlage bij onze controleverklaring.

Was getekend te Sliedrecht, 10 juni 2021.

WITh accountants B.V.
W.G. Oosterom MSc RA

Bijlage.

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2020 van Stichting Brabantse Milieufederatie te Tilburg

Wij hebben onze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het dagelijks bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het dagelijks en algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Bijlagen

Bijlage 1 | Toelichting urenadministratie

Hieronder volgt een overzicht van geregistreerde uren voor de verschillende financiers, niet zijnde projecten.

Urenoverzichten per financier

1. Door de provincie gefinancierde uren

Activiteit	Begroot	Geregistreerd	Percentage
Thema Duurzame Landbouw & Voedsel			
Achterban ondersteunen bij beweging naar natuurinclusieve landbouw	450	487	108%
Periodieke communicatie naar de achterban en andere belangstellenden over het thema landbouw	100	36	36%
Deelname aan de klankbordgroep locatiebeleid mestverwerking	100	95	95%
Beleidsbeïnvloeding van nieuw landelijk mestbeleid op basis van de Brabantse aanpak	150	86	57%
Vertalen landelijk beleid naar Brabant van o.a. aanpak geurhinder en warme sanering veehouderij	100	39	39%
Adviseren over provinciaal beleid mestvergisting	100	53	53%
Beleidsbeïnvloeding rondom natuurinclusieve landbouw, intensieve veehouderij, BZV en Brabant Bemest Beter	400	246	62%
Totaal thema Duurzame Landbouw & Voedsel	**1.400**	**1.042**	**74%**

Thema Natuur & Landschap			
Beleidsbeïnvloeding Brabantse aanpak stikstofproblematiek	170	128	75%
Adviseren over implementatie NOVI in POVI	100	8	8%
Ondersteunen van achterban en lokale overheden bij groene omgevingsplannen	200	115	57%
Adviseren over Geopark Peel	50	16	31%
Bijdrage leveren aan De Groene vrijwilliger	20	36	181%
Periodieke communicatie naar de achterban en andere belangstellenden over het thema natuur & landschap	50	13	26%
Deelname aan Fauna Beheer Eenheid	20	4	20%
Deelname aan diverse provinciale overleggen	70	53	75%
Adviseren overheden en achterban, deelname overlegtafels en reageren op actuele ontwikkelingen	100	125	125%
Adviseren en deelname aan overleg over soortenbeleid, biodiversiteit en landschapsbeheer	150	58	38%
Project rondom natte teelten	100	10	10%
Totaal thema Natuur & Landschap	**1.030**	**566**	**55%**

Activiteit	Begroot	Geregistreerd	Percentage
Thema Water & Klimaat			
Adviseren over strategisch grondwaterbeleid	200	232	116%
Bewustwording vergroten rondom thema's water en klimaat	150	110	73%
Bijdrage leveren aan Gewenst Grond- en Oppervlaktewater regimes	50	8	16%
Adviseren over vraagstukken rondom waterbeschikbaarheid	50	19	37%
Periodieke communicatie naar de achterban en andere belangstellenden over het thema water & klimaatadaptatie	50	22	43%
Totaal thema Water & Klimaat	**500**	**390**	**78%**

Activiteit	Begroot	Geregistreerd	Percentage
Thema Duurzame energie			
Servicepunt energie incl. koppelen van de groene achterban aan lokale energie coöperaties	100	100	100%
Ondersteunen en adviseren van overheden en private partijen op basis van concrete adviesvragen	100	84	84%
Ondersteunen en beleidsbeïnvloeding van de 4 RES-en en deelname aan klankbordgroepen	200	238	119%
Periodieke communicatie naar de achterban en andere belangstellenden	50	50	100%
Adviseren over de PlanMER grootschalig wind, inclusief het consulteren van de achterban	100	124	124%
Totaal thema Duurzame energie	**550**	**596**	**108%**

Activiteit	Begroot	Geregistreerd	Percentage
Thema Circulaire economie			
Inventariseren collectieve circulaire initiatieven	50	35	70%
Strategische agenda Circulaire Economie	50	8	15%
Totaal thema Circulaire economie	**100**	**43**	**43%**

Activiteit	Begroot	Geregistreerd	Percentage
Thema Mobiliteit & Infrastructuur			
Deelnemen aan diverse mobiliteit overleggen	25	22	86%
Adviseren over concrete infrastructurele projecten	25	10	40%
Totaal thema Mobiliteit & Infrastructuur	**50**	**32**	**64%**

Activiteit	Begroot	Geregistreerd	Percentage
Algemene activiteiten			
Algemene achterban communicatie	500	485	97%
Politieke communicatie	200	178	89%
Evenementen en bijeenkomsten	250	166	66%
Externe vertegenwoordiging BMF	100	101	101%
Totaal Algemene activiteiten	**1.050**	**930**	**89%**

TOTAAL	**4.680**	**3.592**	**77%**

2. Door de terreinbeherende organisaties gefinancierde uren

Activiteit	Begroot	Geregistreerd	Percentage
Deelnemen aan bodem en water gerelateerde beleidsoverleggen, mede namens de terreinbeherende organisaties	325	282	87%
Organiseren en ondersteunen van het natuurbeschermingsoverleg en organiseren van verdiepingsdagen rondom natuurthema's	300	262	87%
Beleidsbeïnvloeding door lobbyactiviteiten, zienswijzen of procedures, samen met onze aangesloten organisaties en partners	425	456	107%
Deelnemen aan verschillende overlegtafels met betrekking tot biodiversiteit, landschaps- en natuurwaarden	100	118	118%
Coördineren van gezamenlijke input met terreinbeherende organisaties binnen de Regionale Energie Strategieën	50	68	136%
Reageren en inspelen op actuele ontwikkelingen die van invloed zijn op de kwaliteit van natuur, landschap of biodiversiteit	50	39	78%
Administratieve ondersteuning ten behoeve van de samenwerking met de terreinbeherende organisaties	25	25	100%
Totaal	**1.275**	**1.250**	**98%**

3. Door de Nationale Postcodeloterij gefinancierde uren

Activiteit	Begroot	Geregistreerd	Percentage
Adviseren van de achterban, overheid en adviesbureaus ter verbetering van plannen en vergunningen	360	332	92%
Versterken van de stem van de achterban (middels een enquête) door de bewustwording over milieurechtsbijstand te vergroten	200	130	65%
Organiseren van activiteiten in het kader van de GoodFoodClub	20	33	165%
Ontwikkelen campagnes rondom voor de BMF belangrijke thema's	110	110	100%
Samen met Brabanders indienen van zienswijzen en, indien nodig, voeren van juridische procedures	50	43	86%
Organiseren van activiteiten in het kader van Nacht van de Nacht	20	22	110%
Adviseren bij energie- & natuurvraagstukken in het kader van zorgvuldig ruimtegebruik	300	274	91%
Totaal	**1.060**	**944**	**89%**

Verantwoording

Provincie
De BMF heeft in 2020 77% van de door de provincie gefinancierde uren daadwerkelijk geregistreerd op activiteiten uit het jaarplan. Dit in tegenstelling tot andere jaren waarin er meer uren werden geregistreerd dan waarvoor de BMF financiering ontving:

- 2019: - 607*
- 2018: +338
- 2017: +803
- 2016: +560

* De onderschrijding in 2019 was met name het gevolg van een tijdelijke onderbezetting op de werkvelden Water en ondergrond en Communicatie (zie Jaarverslag 2019 ⇱). De subsidieaanvraag voor 2020 was gebaseerd op het vorige bestuursakkoord van de provincie.

Daarnaast was er bij het opstellen van het jaarplan 2020, in het najaar 2019, nog geen sprake van het coronavirus. Beide ontwikkelingen hebben impact op de wijze waarop wij uitvoering konden geven aan het jaarplan 2020. In het najaar hebben wij de provincie op de hoogte gesteld van onze verwachting dat een aantal activiteiten uit het jaarplan niet of slechts deels zou worden gerealiseerd.

Mede als gevolg van gewijzigde accenten in het nieuwe bestuursakkoord hebben we daarnaast enkele inhoudelijke verschuivingen van beschikbare uren tussen activiteiten voorgesteld. Die verschuivingen zijn door de provincie geaccepteerd. In de loop van het jaar hebben verschillende activiteiten ook een meer concrete invulling gekregen dan bij het opstellen van het jaarplan 2020 was voorzien.

Terreinbeherende organisaties
Ondanks dat het coronavirus ook van invloed was op de activiteiten die de BMF verrichte ten behoeve van de samenwerking met de terreinbeherende organisaties, is 98% van de afgesproken uren daadwerkelijk geregistreerd.
In andere jaren betrof de afwijking in uren:

- 2019: -1.032
- 2018: - 88
- 2017: +58
- 2016: +228

Nationale Postcode Loterij
Van de bijdrage die is ontvangen vanuit de Nationale Postcode Loterij is 89% besteed aan concrete activiteiten uit het jaarplan 2020. Het overige deel van de subsidie is gebruikt ter dekking van kosten.

Ondanks dat het aantal geregistreerde uren in absolute zin is achtergebleven bij de begroting, hebben we zo effectief mogelijk gewerkt om zoveel mogelijk zichtbare resultaten te boeken en onze afspraken met de financiers zoveel mogelijk na te komen. In het jaarbericht 2021 lichten we uitgebreid toe welke impact de BMF binnen de verschillende thema's in 2021 heeft bereikt.

Bijlage 2 | Ontvangen projectsubsidies Stichting De Natuur en Milieufederaties 2020

Projectnummer	Projectnaam	Te ontvangen van het fonds 1-1-2020	In 2020 te ontvangen van het fonds	In 2020 ontvangen van het fonds	Te ontvangen van het fonds 31-12-2020
	Bijdrage 2020	€ 0	€ 118.000	€ 118.000	€ 0
P099	POHOschap	€ 0	€ 6.400	€ 3.200	€ 3.200
P102	Inzet NMU		€ 2.095	€ 2.095	€ 0
P104	Energietuinen		€ 27.040	€ 22.000	€ 5.040
P106	Circulaire economie	€ 960	€ 2.000	€ 1.760	€ 1.200
P107	Ondersteuning energieinitiatieven	€ 1.000	€ 2.000	€ 2.000	€ 1.000
P108	Participatiecoalitie	€ 25.100	€ 60.500	€ 75.100	€ 10.500
P109	Agrarisch natuurbeheer/landbouw	€ 3.800	€ 4.000	€ 3.800	€ 4.000
P112	Klimaatbuffers Ambassadeurs		€ 3.856	€ 3.856	€ 0
P113	Dagelijks bestuur		€ 5.440		€ 5.440
P116	Plan Boom		€ 15.000	€ 15.000	€ 0
Totaal		**€ 30.860**	**€ 246.331**	**€ 246.811**	**€ 30.380**

Advertentie

Een mooi en duurzaam Nederland voor iedereen! Dat is waar de Natuur en Milieufederaties zich voor inzetten. Bijvoorbeeld met Plan Boom. Door 10 miljoen bomen in heel Nederland te planten, werken de Natuur en Milieufederaties samen met vrijwilligers en partners aan het verkleinen van de CO-2 uitstoot en maken we onze leefomgeving mooier, groener en gezonder.

De Natuur en Milieufederaties ontvingen sinds 1996 een bijdrage van € 56,1 miljoen. Deelnemers van de Postcode Loterij: bedankt! Dankzij u kunnen wij de Natuur en Milieufederaties en meer dan 100 andere organisaties financieel ondersteunen. En dankzij u heeft de Postcode Loterij sinds 1989 al ruim € 6,2 miljard aan goede doelen geschonken. **Samen voor een betere wereld: postcodeloterij.nl**

18+ Speel bewust

Dankzij u.

NATIONALE POSTCODE LOTERIJ

brabantse milieufederatie

Samen voor een mooi en duurzaam Brabant

Brabantse Milieufederatie
Spoorlaan 434
5038 CH Tilburg
www.brabantsemilieufederatie.nl